

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

Bakalářská práce

Úroveň motorických kompetencí a genderové rozdíly u dětí v předškolním věku

Motorical competence level and gender differences in preschool children

Kateřina Novotná

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Vojtíková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: B MS (7531R001)

2022

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Úroveň motorických kompetencí a genderové rozdíly u dětí v předškolním věku potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 17.04.2022

.....

podpis

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Lence Vojtíkové, Ph.D., za možnost psát tuto práci pod jejím vedením. Dále za její pomoc při výběru tématu, cenné rady a poznámky, které mi poskytovala v průběhu psaní a za čas, který mi věnovala.

Velké poděkování také patří paní ředitelce mateřské školy, za její vřelý přístup, pomoc a umožnění realizace obou výzkumů praktické části bakalářské práce.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala celé mé rodině, blízkým přátelům a spolužačkám, které mi po celou dobu psaní poskytovaly psychickou podporu.

ABSTRAKT

Název práce: Úroveň motorických kompetencí a genderové rozdíly u dětí v předškolním věku

Cíl: Cílem bakalářské práce bylo zjistit úroveň motorických kompetencí u vybrané skupiny dětí předškolního věku pomocí testové baterie MOBAK-KG a porovnat jejich výsledky v závislosti na pohlaví. Dílčím cílem bylo zjistit postoje učitelů k genderové problematice ve vztahu k pohybovým aktivitám. Zjišťovali jsme, zda pohlaví dětí ovlivňuje pedagogy při výběru a nabídce pohybových aktivit.

Výzkumné metody: Pro zjištění úrovně motorických kompetencí u vybrané skupiny dětí byla využita standardizovaná testová baterie MOBAK-KG. Celkem bylo testováno 24 dětí z toho 12 dívek a 12 chlapců. Pro zjištění dílčího cíle byla využita metoda dotazníku, kterého se zúčastnilo celkem 13 respondentů. Obě části výzkumu byly realizovány ve vybrané mateřské škole.

Výsledky: Výsledky testové baterie MOBAK-KG ukázaly, že v testech ověřující manipulační dovednost vykazuje skupina chlapců nepatrně lepší výsledky než skupina dívek. V testech zaměřených na lokomoční dovednosti se mezi skupinou dívek a chlapců rozdíly nevyskytovaly. Celkově lze říct, že zjištěné rozdíly mezi skupinou dívek a skupinou chlapců jsou minimální, statisticky i věcně nevýznamné. Tato zjištění jsou v souladu s odpověďmi pedagogů na dotazníkové šetření zaměřeného na pojem genderový stereotyp a volbu pohybových aktivit dle pohlaví dítěte, z nichž vyplynulo, že se pedagogové při volně pohybových aktivit neřídí pohlavím dětí.

Klíčová slova: Motorická kompetence, dítě předškolního věku, testy motoriky, MOBAK, genderový stereotyp

ABSTRACT

Name: Motorical competence level and gender differences in preschool children

Objective: The objectives of the bacherol thesis was to determine the level of motorial competencies in a selected group of preschool children using the MOBAK-KG test battery and comparison of their results depending on gender. The partial target was to determine the attitudes of teachers to gender issues in relation to physical activities. These findings are in accordance with the answers of teachers to the questionnaire survey focused on the notion of gender stereotype and the choice of physical activities according to the sex of the child.

Research methods: A standardized test battery MOBAK-KG was used to determine the level of motorial competencies in a selected group of children. A total of 24 children were tested, 12 girls and 12 boys. The method of a questionnaire was used to determine the partial goal. Which was attended by a total 13 respondents. Both parts of the research were implemented in selected kindergarden.

Results: The results of the test battery MOBAK-KG showed that in handling skills tests the group of boys has slightly better results than the group of girls There were no differences between the group of girls and boys in tests focused on locomotor skills. Overall it can be said, that the differences between groups are minimal, statistically and factually insignificant. These results are consistent with answers of teachers to the questionnaire survey focused on the concept of gender stereotype and the choice of physical activities according to the sex of the child.

Keywords: Motorial competence, preschool child, motorial tests, MOBAK, gender stereotype

Obsah

Úvod	8
Zkratky	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Předškolní věk	11
2 Význam pohybu u dětí předškolního věku	11
2.1 Význam pohybu pro zdraví	12
2.1.1 Zdravotně orientovaná zdatnost	13
2.2 Pohybová činnost	13
3 Růst a vývoj dítěte ve vztahu k motorice	14
4 Motorická kompetence	16
5 Základní motorika	18
5.1 Motorická schopnost a motorická dovednost	18
5.1.1 Motorické schopnosti	19
5.1.2 Motorické dovednosti	20
5.1.2.1 Dovednosti nelokomoční	20
5.1.2.2 Dovednosti lokomoční	21
5.1.2.3 Dovednosti manipulační	22
5.1.3 Motorické učení	22
6 Testování motoriky dětí v předškolním věku	23
7 Testová baterie MOBAK	25
8 Genderová problematika u dětí v předškolním věku	26
8.1 Výzkumy zaměřené na genderovou problematiku	26
9 Rešerše výzkumů ve vztahu k motorickým kompetencím a testové baterii MOBAK KG	29

PRAKTICKÁ ČÁST	31
10 Cíl, hypotézy a úkoly práce	31
10.1 Cíl práce	31
10.2 Hypotézy a výzkumné otázky	31
11 Výzkumný soubor	31
12 Metody sběru a zpracování dat	33
12.1 Metody	33
12.1.1 Testová baterie MOBAK-KG	33
12.1.2 Dotazníkové šetření	35
12.2 Sběr dat	35
12.3 Zpracování dat	37
13 Výsledky	37
13.1 Výsledky testování motorických kompetencí	37
13.2 Výsledky dotazníkového šetření	41
14 Diskuze	44
15 Závěr	48
Seznam použitých informačních zdrojů	51
Seznam schémat a tabulek	56
Seznam příloh	57

Úvod

V dnešní době se v oblasti sportu a pohybu čím dál více diskutuje a řeší problematika týkající se narůstající obezity, snižování pohybové aktivity u dětí či pasivní trávení volného času. Všechna tato témata se odrážejí a poukazují na negativa dnešní doby. Se stále vyvíjejícími se technologiemi narůstají problémy již v předškolním věku, a to jak zdravotní, tak i společenské. Děti stále více času tráví v sedavé pozici, komunikují se svými vrstevníky prostřednictvím digitálních technologií či dokonce nekomunikují vůbec a žijí ve svém „digitálním“ světě. Velký dopad na pokles pohybu nemají však pouze technologie, ale i například aktuální celosvětová covidová pandemie. Ukazuje na to, že během uzavření škol, sportovišť, sportovních klubů, kroužků a dalších sportovních míst vzrostl počet dětí, které se přestaly hýbat. Také narůstá dětská obezita, snižuje se fyzická kondice, zhoršuje se psychika dětí a celkově se ve větší míře vytváří negativní postoj dětí k pohybu.

Pohyb tvoří nedělitelnou součást ve vývoji dítěte už od útlého věku. Skrze pohyb se dítě učí a získává velké množství informací. Rozvíjí a působí nejen na stránku fyzickou, ale i psychickou a sociální. Mnohé studie a mnozí autoři popisují ve svých knihách, že pro dítě je pohyb jeden z hlavních nástrojů poznávání, vnímání a komunikace s okolním světem. Je také dokázáno, že každé dítě má individuální potřebu pohybu, přesto se však průměrně děti pohybují okolo 5-6 hodin denně. Někteří autoři také tvrdí, že dítě se pohybuje během celého dne, kromě doby, kdy spí.

Pohyb je tedy pro dítě základní potřebou, skrze kterou dokáže komunikovat, přijímat informace, seznamovat se s okolím a zároveň mu slouží k získání mnohých schopností, dovedností a znalostí.

Úroveň pohybových kompetencí je u každého dítěte individuální. Předpokládá se však, že v určitém věku by dítě mělo mít vytvořené určité předpoklady pro jednotlivé pohybové kompetence. Rozdíly mezi dětmi předškolního věku v úrovni pohybových kompetencí mohou být ovlivněny nejen věkem, a to jak kalendářním, tak chronologickým, ale i například pohlavím nebo vnějšími a vnitřními podmínkami. Z hlediska fyziologického by se rozdíl mezi pohlavím vyskytovat neměl. Některé studie ale ukazují, že rozdíly mezi dětmi z hlediska pohlaví a úrovně motorické kompetence jsou a mohou být ovlivněny více faktory.

Jeden z faktorů by mohl být i genderový stereotyp, který se vyskytuje nejen v rodině, ale i v prostředí mateřské školy. Genderový stereotyp může mít mnoho podob, a i v dnešní době se setkáváme se stále zažitými stereotypy z předešlých let, kdy dětem jsou nabízeny aktivity podle jejich pohlaví s předsudkem, že tato činnost by je měla bavit. U děvčat jsou to především hry s panenkami, námětové hry v kuchyňce, kadeřnickém salónu, na rodinu. U chlapců jsou to hry s auty, vláčky, námětové hry na opraváře, policii, hasiče a podobně. Ve sportu se stále bere fotbal jako hra výhradně pro kluky a tanečky pro dívky. Dětem by však měla být nabízena co nejširší nabídka pohybových činností, které je rozvíjí všestranně, aby si později mohly vybrat činnosti či sporty, které je zaujmou.

Touto prací tedy chceme přispět ke zjištění, zda se vyskytují genderové rozdíly v úrovni motorických kompetencí u dětí v předškolním věku a genderové stereotypy v oblasti pohybových aktivit v mateřských školách.

Zkratky

BOT-2	Bruininks-Oseretzky Test of Motor Proficiency - 2
CNS	centrální nervová soustava
MABC-2	The movement assessment battery for children - 2
MCA	Motor Competence Assessment
MOBAK	Motorische Basiskompetenzen
MOBAK-KG	Motorische Basiskompetenzen im Kindergarten
OTDP	Orientační test dynamické praxe
TGMD	Test of Gross Motor Development
TGMD-3	Test of Gross Motor Development - third edition
ZNA	Zurich Neuromotor Assessment

TEORETICKÁ ČÁST

1 Předškolní věk

Z komplexního hlediska je předškolní věk obdobím od narození do šesti let. Poté následuje školní období (Kořátková, 2014). Avšak vývoj každého jedince obsahuje jednotlivé období - nitroděložní, kojenecké, batolecí, předškolní a školní. Tyto období na sebe navazují, ale nemůžeme je oddělit ostrými hranami (Matějček a Pokorná, 1998). Proto v jiném pojetí je předškolní období vymezeno od tří do šesti let. Je to věk, kdy je dítě chápáno jako osobnost, která se postupně utváří a je zájmem dalších specializovaných pedagogických disciplín. V tomto období je důležitá pro dítě rodina a rodinné prostředí, avšak do role se dostává i mateřská škola (Kořátková, 2014).

Předškolní věk je období plné viditelných změn. Dítě má potřebu poznávat, aktivně se učit, a to především z vlastní iniciativy. Jeho myšlení je intuitivní, názorné a spojuje se převážně s konkrétní činností (Opravilová, 2016).

2 Význam pohybu u dětí předškolního věku

„Pohyb stojí na počátku lidského života; znamená vývoj, progres, dynamiku a tvůrčí sílu. Kde není pohyb, není život“ (Poláková, 2019, s. 14)

I Matějček (1998) dává ve svých knihách pohybu velkou úlohu a zmiňuje, že je bytostnou potřebou každého dítěte.

Pohyb u dítěte vidíme už od úplného začátku jeho existence. Je to jeho neoddělitelná součást od okamžiku početí do momentu smrti. Prvně vidíme opakované drobné pohyby, které napomáhají posilovat nervová spojení mezi tělem a mozkem. Tato spojení pak utváří síť propojení a tvoří mezi dítětem a světem komunikační nástroj. Zkušenosti s pohybem, které dítě získává v průběhu života, napomáhají utvářet jeho osobnost, emoce a k dosažení jeho úspěchu (Blythe, 2016).

Dítě bere svůj pohyb jako hru, která je jeho přirozenou potřebou, přináší mu radost a rozvíjí ho po stránce fyzické, motorické, emocionální, psychosociální i kognitivní. Můžeme tedy říct, že rozvíjí celou jeho osobnost (Hofmeister, 2013).

Již v předškolním věku získává dítě mnohé kompetence zprostředkované pohybem. Pohyb je jeho základní potřebou, kterou rozvíjí své tělo a vnitřní orgány. Pomocí pohybu dokáže komunikovat, seznamovat se s okolím, experimentovat s předměty a slouží mu i jako prostředek poznávání a získávání mnohých dovedností (Dvořáková, 2007).

Potřeba pohybu je u každého dítěte individuální. Někteří autoři však svým zkoumáním dokázali, že pokud není dítě omezováno, pohybuje se denně v průměru okolo 5-6 hodin. U dítěte pak převládají činnosti dynamické střídající se s krátkými klidovými činnostmi (Dvořáková, 2007).

Matějček (1998) zmiňuje, že kromě doby, kdy dítě spí se pohybuje celý den. Střídá namáhavé pohyby celého těla (jízda na kole, hra s míčem) s pohybem nenamáhavým (jemnou motorikou). Dítě v předškolním věku si dokáže rychle odpočinout čili můžeme říct, že nikdy neodpočívá úplně.

Již v útlém věku se vytváří způsob prožívání volného času, odpočinku a stylu života, ovlivněný rodinou na celý život. Přestože je pohybová aktivita pro dítě přirozenou potřebou, objevují se i děti, které mají nižší potřebu pohybu. Tyto děti velmi často trpí nadváhou. Existují však i děti zdravé, které mají nedostatek pohybu zapříčiněného nedostatkem času, prostoru, různého způsobu života v rodině a prožitkem zážitků ve virtuálním obraze nikoli reálném a praktickém. Z toho se dá předpokládat, že děti pasivní v pohybové aktivitě, jak už omezované, tak s nedostatečnými pohybovými návyky budou z hlediska zdravotní perspektivy skupinami rizikovými (Dvořáková, 2007).

2.1 Význam pohybu pro zdraví

Potřebu pohybu chápeme z pohledu psychologického, sociálního, ale i zdravotního. Dvořáková chápe zdraví komplexně jako „*Optimální propojení tělesné, psychické i sociální stránky člověka. Je nejvyšší hodnotou našeho života a současně chápání zdraví nespočívá pouze v nepřítomnosti nemoci, ale propojuje zdraví tělesné, psychické a sociální v jednotný komplex, vyjadřovaný často termínem „wellness“ či „well-being“*“ (Dvořáková, 2007, s. 16).

Jedním z faktorů zdraví je zdatnost, kterou můžeme definovat jako schopnost efektivně se vyrovnávat s vnitřními a vnějšími nároky z hlediska organismu (Dvořáková, 1998), nebo

jako schopnost reagovat optimálně na různé podněty prostředí, či jako stav, charakterizující stupeň, do kterého je organismus schopen fungovat. Existuje více pojetí zdatnosti, někteří autoři chápou pojem zdatnost pouze jako zdatnost tělesnou, jiní tvrdí, že zdatnost může být psychická, duševní, sociální a další (Čelikovský, 1969). Tato bakalářská práce je zaměřená na pohyb tudíž pro nás bude klíčová zdatnost tělesná. Tu chápeme jako schopnost vyrovnat se či adaptovat se v tělesné oblasti na nároky okolí. Mezi složky tělesné zdatnosti řadíme aerobní zdatnost (schopnost organismu pracovat v delším čase, v přiměřené aktivitě a při zapojení většiny svalů), svalovou zdatnost (svalová síla a vytrvalost), flexibilitu (pohyblivost) a složení těla (Dvořáková, 2007). V moderním pojetí můžeme tělesnou zdatnost chápat jako výkonově orientovanou zdatnost (výkony ve sportovních specializacích) nebo zdravotně orientovanou zdatnost (Skopová et al., 2014).

2.1.1 Zdravotně orientovaná zdatnost

Zdravotně orientovanou zdatnost definujeme jako zdatnost, která ovlivňuje zdravotní stav a působí preventivně na zdravotní problémy spojující s pohybovou nečinností (hypokinézou)(Skopová et al., 2014). Může se projevovat jako stav dobrého bytí, díky kterému je jedinec schopen kvalitně vykonávat každodenní aktivity nezbytné pro jeho život. Dále může ovlivnit psychiku jedince a snižovat výskyt zdravotních problémů. Tím přispívá k lepšímu životu jedince (Hájek, 2012). Do zdravotně orientované zdatnosti zařazujeme tři faktory strukturální (hmotnost, výška, složení těla), funkční (aerobní a svalová zdatnost, flexibilita) a držení těla (Skopová et al., 2014).

2.2 Pohybová činnost

Je vhodným prostředkem pro učení se v konkrétních praktických činnostech a v konkrétních situacích. I jednoduchá pohybová činnost může dítěti zprostředkovat různé kompetence osobnostního i sociálního charakteru (Dvořáková, 2006).

Pohybovou činností rozvíjíme nejen oblast biologickou, ale i psychickou a sociální. Oblast biologická má za cíle pěstování zdatnosti, osvojování motorických dovedností, získávání poznatků a dlouhodobých návyků. Oblast psychická napomáhá k rozvoji řeči, podporuje samostatné vyjadřování, rytmus řeči a dýchání. Dále rozvíjí smyslové vnímání, schopnost řešit různé situace (schopnost analýzy, volby vhodného řešení), učení se

pravidlům, rozvoj fantazie i tvořivosti. V oblasti sociální máme dva kontexty. V širším společenském kontextu hraje pohybová činnost roli ve vztahu k tradicím místa, výchově a ochraně kulturních hodnot. V užším kontextu dítě respektuje pravidla, práva ostatních, učí se zvládat situace a afekty v rámci normy (Dvořáková, 2006).

„V pohybové činnosti se objevují i situace, které se vztahují k osobnosti dítěte: budují a ovlivňují sebepojetí, sebevědomí, sebedůvěru, rozvíjejí vůli a odpovědnost.“ (Dvořáková, 2006, s. 9)

3 Růst a vývoj dítěte ve vztahu k motorice

Vývoj pohybu každého jedince je individuální, nerovnoměrný (někdy rychlejší, někdy pomalejší) a je ovlivněn dědičností a prostředím, ve kterém se jedinec narodí. Odlišný je i vývoj tělesný a mentální. Existují však platné zákonitosti vývoje motoriky, které se vyskytují u většiny jedinců. Vývoj motoriky postupuje cefalo-kaudálně (směrem od hlavy dolů) a proximo-distálně (od trupu ke končetinám, prstům). V průběhu vývoje motoriky se objevuje důležité období, které nazýváme tzv. „senzitivní období“, období vhodné pro rozvoj některých předpokladů. Pohyb je zprvu generalizovaný (celistvý), přechází postupně k diferenciaci (zpřesňování, rozlišování) a následně k úplné schopnosti provádět složitější pohyb (Dvořáková, 2007).

V kojeneckém věku nacházíme vývoj neuromotoriky, který je závislý na neurologickém řízení organismu. V tomto věku také dochází k nejrychlejšímu tělesnému růstu a vývoji. Dítě se během jednoho roku dokáže z polohy v leže dostat do pohybu (lezení, chůze apod.). Jeho tělesné rozměry jsou však nevyvážené, má velkou hlavu oproti tělu a malé končetiny, což se v průběhu dalších let vyrovnává. V předškolním věku se začíná rozvíjet senzomotorika (propojenost pohybu s vnímáním). V tomto období dále dochází k tzv. růstovému spurtu, kdy současně dochází ke změně proporcí těla, zrychluje se růst, dozrává centrální nervová soustava a myelinizují se nervová vlákna (Dvořáková, 2007). Motorika je v tomto období přesnější, uvědomělejší, jistější a spontánní, kdy se dítě samovolně pohybuje i několik hodin denně (Hájek, 2012). V následujícím věkovém období čili v období školním převažuje rozvoj psychomotoriky (propojenost pohybu s myšlením a prožíváním). Na psychomotoriku pak navazuje sociálně ovlivněná motorika (kooperativní pohybová činnost, komunikace, spolupráce spojená s pohybem). Je důležité si ale uvědomit, že tyto typy motoriky se

navzájem prolínají a nelze je tedy striktně přiřadit pouze k jednotlivým věkovým obdobím (Dvořáková, 2007).

Dětství můžeme považovat za významnou etapu rozvoje motorických kompetencí. Jeho motorické formy se zlepšují pravidelným cvičením. Dítě roste, učí se, automatizuje své sekvence, které pak může různě kombinovat. Tyto sekvence pak tvoří jeho základ ve sportovně specifických motorických dovednostech a ty pak tvoří základ pro techniku jednotlivých sportů (Herrmann et al., 2021).

V této bakalářské práci se zaměřujeme na období předškolní, přesněji na věk 5-6 let. Podle Hermanna (2021), je to období, kdy se děti nacházejí ve fázi vývoje, ve kterém se neustále rozvíjejí a rozšiřují své základy pohybového repertoáru v kontextu sociálních interakcí a používají je v různých situacích.

Motorické schopnosti i dovednosti se u nich vyvíjí individuálně. Motorické schopnosti koordinační (rovnováha, pohyblivost) se zdokonalují a nabývají vysokého stupně, opakem jsou schopnosti kondiční (vytrvalostní, silové, rychlostní), které nabývají stupně nízkého. Motorické dovednosti se zdokonalují a jsou brány jako pohybové celky rozdělné na chůze a běh, házení a chytání, skoky (Hájek, 2012).

Dvořáková (1998) ve své publikaci zmiňuje, že přibližně v pěti letech dochází u dítěte k dozrání centrální nervové soustavy. Toto období popisuje jako optimální jak pro kvalitativní a kvantitativní rozvoj motoriky, tak i pro rozvoj a učení se všeobecně (v dalších oblastech rozvoje dítěte). Také nachází už v tomto věku rozdíly mezi pohlavími, a to například u vytrvalostního běhu, skoku do dálky z místa a hodů. Chlapci dosahují lepších výsledků a projevuje se u nich větší soutěživost. Dochází k závěru, že v testech, kde je určující faktor psychický aspekt budou mít lepší výsledky chlapci a vysvětluje to odlišným výchovným přístupem. Dívky vykazovaly lepší výsledky v koordinačně podmíněných dovednostech (rovnováha, držení těla, rytmičnost apod.). Další rozdíl popisuje u flexibility, kdy chlapci mají omezenou kloubní pohyblivost (Dvořáková, 2007). Je tedy zřejmé, že již v předškolním věku se vyskytují genderové rozdíly, které mohou ovlivnit rozvoj dítěte. Těmto genderovým rozdílům a faktorům, které je mohou ovlivňovat, je věnována kapitola 8.

4 Motorická kompetence

Obecný pojem kompetence nalezneme vysvětlený ve slovníku jako pravomoc, či jako překlad slova *competere*, který znamená shodovat se, hodit se, společně žádat nebo z latinského *competens* jako vhodný, příslušný (Rejzek, 2001). Další zdroje se s tímto vysvětlením moc/pravomoc shodují, ale více daný pojem konkretizují. Rozepisují ho z více hledisek například moc/pravomoc chápou ve smyslu oprávnění jednotlivce činit rozhodnutí. Pro nás je však důležité hledisko pedagogické, které chápe kompetenci spíše jako soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postojů. Obě tato hlediska se mohou navzájem propojovat. Po jejich spojení můžeme chápat kompetenci jako: *„Jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů a životních situací, spojenou s možnostmi a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost.“* (Veteška & Tureckiová, 2008, s. 26).

Vybraný zahraniční autor chápe pojem kompetence jako kognitivní schopnost a dovednost, která slouží jedinci při učení a při řešení problémů. Dává je do souvislosti s motivační, volní a sociální připraveností či ochotou jedince. Dále schopností zodpovědně a úspěšně využívat dané předpoklady právě k řešení problémů v různých nestálých situacích (Scheuer, Claude et al., 2021).

Pojem kompetence má své charakteristické znaky. Je kontextualizovaná (zasazená do prostředí či situace, které jsou spoluvytvořené předchozí zkušeností), definovaná standardem (úroveň zvládnutí a výkonová kritéria jsou předem určena - je měřitelná a dá se vyhodnotit), multidimenzionální (objevuje se v mnoha zdrojích např. znalosti, postoje, informace, obsahuje i chování a zároveň se v něm projevuje) a má potenciál pro akci a rozvoj (je rozvíjena v procesu vzdělávání) (Veteška a Tureckiová, 2008).

Motorická kompetence je pojem, který u nás není zcela ukotven. Přesto však nalezneme české i zahraniční autory, kteří definují motorickou kompetenci takto:

Měkota a Blahuš (1983) chápou motorickou kompetenci v širším a tradičním pojetí jako soubor vnitřních předpokladů člověka. Oproti tomu Válková (1998) chápe motorickou kompetenci jako způsobilost, která nám umožňuje provádět pohyby v adekvátní podobě a také pohybové činnosti atypické pro oblasti lidského konání v celoživotním vývoji jedince.

Motorickým kompetencím přidává velkou úlohu a jejich úroveň bere jako jeden z ukazatelů vývoje osobnosti s výrazným sociálním rozměrem, který ovlivňuje přijetí jedince okolím.

Dvořáková (1998) zmiňuje pohybové kompetence ve vztahu k předškolnímu dítěti a mateřské škole. Zmiňuje je spíše jako základ, který byl utvořen seznámením, vyzkoušením a zvládnutím určitých pohybových dovedností, které si dítě později osvojuje. Mateřská škola by měla pro dítě tento základ vytvořit tak, aby byly na úrovni dítěte a byly zvládnuté při různých podmínkách. Dítě by po odchodu z mateřské školy mělo mít osvojené kompetence motorických dovedností, tělesné zdatnosti, kognitivní a afektivní oblasti.

Podle Vašíčkové (2016) jsou pohybové kompetence součástí našeho každodenního života. Nalezneme je v chůzi, běhu, chytání, házení a podobně. Jejich rozvoj souvisí jak s prostředím, tak i s kulturou, ve které se jedinec pohybuje. Z obecného pohledu je chápe jako pohybový rámec pro účast na pohybových aktivitách.

V zahraničí se tomuto pojmu věnuje více autorů například Herrmann (2019) říká, že rozvoj motorické kompetence hraje roli už v předškolním věku, jelikož zaručuje, že dítě je způsobilé zapojit se do cvičení a kultury sportu. Pohybové kompetence definuje jako funkční výkonnostní dispozice, které se rozvíjejí z požadavků v konkrétních situacích a které napomáhají dětem k setkání se specifickými požadavky pohybu, her a z kultury sportu. Z hlediska teoretického chápe základní pohybové kompetence jako doplněk motorických schopností a dovedností, které mají funkci kontrolní. U motorických schopností se tato funkce může objevovat například ve spojení, jakou má dítě sílu. U motoriky, jakou má dítě techniku hodů, zda je jeho technika dostačující a u pohybového úkolu, zda umí dítě míčem dohodit na cíl. Zmiňuje také, že kompetence nelze přímo pozorovat, ale jsou závislé na kontextu, lze se je naučit, dlouhodobě udržet a umožňují dětem provádět specifický typ úkolu.

Jiní zahraniční autoři souhlasí s definicí Herrmanna a pouze doplňují jeho tvrzení. Zmiňují, že motorické dovednosti jsou nezbytnou oblastí či předpokladem k aktivní účasti v kultuře pohybu, hry a sportu. Z toho se dá vyvodit, že mají úzký vztah k pohybovým kompetencím (Herrmann et al., 2016). Pohybovou kompetenci spojují se schopností rozvíjet, prozkoumávat, posuzovat a uspořádat fyzické, sociální, materiální souvislosti vztahující se ke sportovní aktivitě jedince. Touto aktivitou pak podle nich nabývá akceschopnost, která využívá tělesných či motorických dispozic samostatného a zodpovědného jednání ve sportu

a pohybu. Doplnují, že dispozice, které zmiňuje Herrmann jsou dispozicemi výkonnostními, což znamená, že to není pouze samotný pohybový projev jako je chytání, házení a podobně. Také nám slouží k vyrovnání se se specifickými situačními požadavky a lze u nich vzít v úvahu předchozí zkušenosti (Scheuer, Claude et al., 2021).

5 Základní motorika

„Pojem motorika je souhrn všech hybných jevů, respektive celkový pohybový repertoár člověka.“ (Hájek, 2012, s. 6). Někdy bývá chápán jako synonymum se slovem pohyb. Má k němu úzký vztah, přesto však pohyb slouží spíše k udržení celistvosti člověka s okolním prostředím a vystihující je jeho záměrnost a cílevědomost. Motorika je ovlivněna dlouhodobým a krátkodobým vývojem člověka. Dlouhodobý vývoj je spojen s fylogenezí, kdy se jedná o vývin lidských znaků motoriky v celé populaci. Krátkodobý vývoj je závislý na procesu motorického učení, které zprostředkovává např. učitel, trenér, či další pracovníci, kteří se podílí na rozvoji tělovýchovy či sportu (Hájek, 2012).

„V souladu s vývojem tělesným a funkčním, psychickým a sociálním se projevuje dítě pohybově - motoricky.“ (Dvořáková, 2011, s. 6)

Základní motorika se zaměřuje na kultivaci techniky základních pohybových dovedností (rozvíjení v různé intenzitě, vztahu k sobě samému, k prostoru, k věcnému a sociálnímu kontextu) a vytváří podmínky k jejich rozvoji a propojování s motorických vývojem. Zmíněné dovednosti dělíme do tří skupin - dovednosti nelokomoční, dovednosti lokomoční a dovednosti manipulační. Základní motorika se také zaměřuje na další kvality těchto dovedností jako jsou poznávání vlastního těla, uvědomění si a rozlišení různé intenzity v pohybu, orientaci v prostoru, vnímání vzájemných vztahů a spolupráce (Dvořáková, 2006).

5.1 Motorická schopnost a motorická dovednost

Podle Měkoty (2005) je motorická schopnost částečně vrozený předpoklad, který je poměrně stabilní, trvalý, tvoří podklad pro rozvoj dovedností, činností a její počet je omezený. Motorická dovednost je získávána učením, utváří se praxí, je závislá na schopnostech a její počet je nevyčísitelný.

Podle Hájka (2012) je motorická dovednost reálná způsobilost, kterou si jedinec osvojuje učení a slouží k provedení konkrétního pohybového úkolu. Motorickou schopnost označuje jako pohybový předpoklad, který je podmínkou pro vytvoření záměrného pohybu. Oba termíny se podle něj vzájemně ovlivňují, podmiňují a tvoří nedělitelný celek.

5.1.1 Motorické schopnosti

„Informace o našich pohybových schopnostech je pevně zakódována od narození, ale do jaké míry se tyto schopnosti rozvinou, závisí i na zážitcích a prostředí.“ (Blythe, 2016, s. 187)

Jsou to vrozené předpoklady, které nám zajišťují určitou kvalitu pohybu. Můžeme, ale nemusíme je rozvíjet v závislosti na různých podmínkách a tento rozvoj má vztah k úrovni zdatnosti. Pohybové schopnosti dělíme na kondiční a koordinační. Kondiční pohybové schopnosti můžeme tréninkem zlepšovat, ale pokud je neudržíme, jejich úroveň rychle klesá. Řadíme do nich sílu, vytrvalost a z části rychlost a flexibilitu. Koordinační pohybové schopnosti jsou stabilnější čili jsou uchovávány na celý život, ale je nutno je déle trénovat. Sem spadá schopnost obratnosti (Dvořáková, 2007).

Jednotlivé schopnosti popíšeme pouze stručným popisem. Síla je schopnost, kdy svalová kontrakce překonává odpor, a to buďto vlastního těla nebo předmětu. Lze ji rozdělit na více skupin. Můžeme ji dělit například podle charakteru a dynamiky kontrakce nebo množství zapojených svalů. Další schopnost je flexibilita neboli pohyblivost, která nám udává rozsah pohybu v kloubech. Lze ji ovlivnit vhodnými protahovacími cviky. Rychlost je co nejrychlejší provedení pohybu. Je dána z velké části geneticky a dělíme jí na reakční, akční a rychlost cyklických pohybů. Vytrvalost charakterizujeme jako výdrž v pohybové činnosti po dlouhou dobu a bez ztráty intenzity. Dělíme jí podle délky zatížení a rozsahu svalové práce. Obratnost je schopnost pohybovat se a reagovat na prostor, čas a intenzitu. Můžeme ji označovat také jako motorickou docilitu, což znamená, že hraje důležitou roli v učení se pohybovým dovednostem. Pod obratnost zahrnujeme orientaci v tělním schématu, koordinaci vlastního těla a jeho částí, rovnováhu, rytmičnost, prostorovou orientaci a další. Při pohybu jednotlivce se jednotlivé schopnosti prolínají a kombinují. Nemůžeme tedy striktně říct, kde a v jakém pohybu se jednotlivá schopnost objevuje (Dvořáková, 2007).

5.1.2 Motorické dovednosti

Motorickou dovednost můžeme definovat jako způsobilost, která je získána učením a opakováním. Tato způsobilost slouží k vyřešení pohybového úkolu, k vykonávání pohybové činnosti a k dosažení co nejlepších výsledků. Základnu jí tvoří pohybová schopnost. Za pohybovou dovednost chápeme pouze tu činnost, která využívá dřívější pohybovou zkušenost (Měkota a Cuberek, 2007).

„Základní pohybové dovednosti jsou považovány za stavební kameny, které vedou ke specializovaným pohybovým sekvencím nezbytným pro adekvátní účast na mnoha organizovaným i neorganizovaných pohybových aktivitách u dětí, dospívajících i dospělých.“ (Lubans et al., 2010)

Pohybovou dovednost získává člověk na základě svých předpokladů a možností vykovávat dané činnosti (Dvořáková, 2007). Pro dítě jsou vkladem do budoucího života. Formují aktivní přístup k životu a k osobnímu zdraví. Také je využíváme pro rozvoj zdraví a pohybových schopností (Dvořáková, 2011). U dítěte se často prolíná s komplexní pohybovou činností. Dětská pohybová aktivita pak působí na dítě nejen individuálně, ale má vliv i komplexní (Dvořáková, 2006). Základní pohybová dovednost, kterou dítě získá se proměňuje složitější kombinací a přizpůsobením se podmínkám. Ty jsou dány časem průběhu pohybu, prostorovým uspořádáním a silou potřebnou k provedení (Dvořáková, 2006).

Tato bakalářská práce je zaměřena na testovou baterii MOBAK-KG, která obsahuje podrobný popis hodnocení jednotlivých testových položek. Tyto položky úzce souvisí s následujícími podkapitolami, z toho důvodu jim je věnováno více prostoru.

5.1.2.1 Dovednosti nelokomoční

Jsou změny poloh (různé polohy, bez zrakové kontroly) a pohyby těla (vnímání svého těla, orientace v tělním schématu a uvědomělé ovládání jednotlivých částí těla). Mezi nejjednodušší a obvyklé (přirozené) polohy těla řadíme stoj, stoj kročný, sed, leh, leh na břicho, podpor sedmo a ležmo. Specifickými polohami mohou být rovnovážné polohy. Ty jsou pro tělo důležité z hlediska vertikálního postavení a pro zvládnutí veškerých pohybů

(Dvořáková, 2006). Někteří autoři jim přiřkládají velkou úlohu a berou je jako základ kvalitativní stránky motoriky dítěte (Dvořáková, 2007).

Z hlediska vývoje dítě nejdříve zvládá nelokomoční dovednosti založené na nápodobě či návodu. Je tedy důležité předložit dítěti správný vzor, motivaci, rytmus apod. Nejdříve začíná u základních změn poloh těla, později přidává obraty a další složitější polohy. V průběhu prvního roku se dokáže převalit, nejdříve s dopomocí a poté samo. Kolem třetího roku už zvládá kotoul vpřed, různé visy a houpání na prolézačkách/náradí (Dvořáková, 2007).

Nejjednodušší pohyby těla jsou pohyby paží poté nohou a na posledním místě jsou pohyby trupu. Zprvu se děti učí pohyby symetrické a oboustranné, to znamená, že například obě paže dělají stejný pohyb zároveň. Později učíme děti pohyby jen jednou stranou (jednou končetinou, kdy druhá se nepohybuje) a nejtěžší (poslední) jsou pohyby asymetrické, kdy se například paže pohybují opačným směrem (Dvořáková, 2006).

Přirozené pohyby jako chůze se vyvíjí kolem prvního roku, stabilita pohybu je nedokonalá (pažemi drží rovnováhu), krok je krátký, dolní končetiny jsou pokrčené a chodidla v širokém rozkročení. Ke koordinaci paží a chůze dochází u děvčat kolem dvou let a u chlapců je to o trochu déle. Po chůzi následuje vývoj běhu (kolem druhého a třetího roku). Dítě ve třech letech má paže v balanční poloze, krátkou letovou fázi a širokou stopu, okolo pátého roku se prodlužuje letová fáze a dochází ke koordinaci pohybu paží a kroku. Skoky zvládá dítě postupně, nejjednodušší je pro něj seskok, poté skok do dálky (kolem dvou let) a poslední je skok do výšky (kolem 3 let - přeskok nízké překážky, kolem 6 let - odraz jednou nohou) (Dvořáková 2007).

5.1.2.2 Dovednosti lokomoční

Pohyb těla spočívá v přemísťování těla v prostoru. Tento pohyb je různorodý, u dítěte začíná plazením a lezením. Postupem času přechází v chůzi, běh, poskoky, skoky a další kombinace těchto pohybů. Všechny tyto dovednosti jsou s věkem zdokonalovány a jejich zlepšování je závislé na možnostech jejich provedení (vytváření vhodných podmínek - prostor, náradí, prolézačky) (Dvořáková, 2006).

Z hlediska vývoje je u dítěte první lokomoční dovedností lezení. Nejdříve dítě leze po kolenou a později se učí lézt ve vzporu dřepmo. Tento pohyb je pro něj náročnější, ale přispívá k posílení paží, ramen, zad a dolních končetin (Dvořáková, 2007).

5.1.2.3 Dovednosti manipulační

Do manipulačních dovedností zařazujeme dovednosti, při kterých se manipuluje různými předměty (různost ve tvaru, velikosti, povrchu). Manipulace může být zajištěna úchopem v dlani, který je zprvu nejistý a rozvíjející se postupně v úchop prsty, či jinou částí těla například nohama (Dvořáková, 2006).

Z hlediska vývoje je úchop jedním ze znaků zdravého vývoje. Objevuje se už od narození a souvisí s jemnou motorikou a záměrným pohybem. Kolem roku a půl dokáže dítě házet spodním obloukem, poté se rozvíjí hod bočním obloukem a okolo pěti let dokáže dítě hodit horním obloukem. Chytat je pro dítě těžký pohyb, který navazuje na úchop a manipulování s předmětem (Dvořáková, 2007).

5.1.3 Motorické učení

Předškolní věk je specifický takzvaným situačním učením, které se vyznačuje spontánní, nezáměrnou, opakovanou činností založenou na experimentování a pokusu omylu. Dítě manipuluje s předměty a svou vrozenou intuicí řeší problémové situace. Ve školním věku přechází k učení záměrnému, ve kterém převažují logické myšlenkové pochody. Pro učení pohybové dovednosti však dítě využívá specifický typ zvaný motorické učení. Cílem tohoto učení je propojovat naučenou dovednost s různými činnostmi, a to jak ve sportu, tak i v běžném životě a přenášet či využívat tyto dovednosti v dalším učení, aby docházelo k pokroku. U každého probíhá toto učení individuálně, jiným tempem, postupem, jelikož každého ovlivňují jiné vnitřní i vnější faktory. Existují však obecně platné fáze, kterými jsou generalizace, diferenciaci a automatizace. Při generalizaci dochází k seznámení se s dovedností, pohyby jsou nekoordinované, CNS se zvyšuje, podrážděná a je důležité, aby učitel v této fázi dítě podporoval, vytvořil mu vhodné podmínky a prostředí, dal mu potřebnou pomoc a dostatek zpětné vazby. Při diferenciaci dochází ke zkvalitnění pohybu, souhry, CNS se zklidňuje, dítě se více soustředí, učitel snižuje svou účast, nadále dítě motivuje a poskytuje mu zpětnou vazbu. Během této fáze může dojít k tzv. plató efektu

neboli stagnaci, kdy se učení pozastaví a nepokračuje. Je důležité, aby se hledala příčina a neovlivňovalo to další proces učení. Poslední je fáze automatizace, kdy je pohyb koordinovaný, převažuje jeho vnitřní zpětná vazba, používá dovednost v různých činnostech, jeho CNS se stabilizuje a učitel poskytuje další možnosti využití dané dovednosti a docílení dalších pokroků (Dvořáková, 2007).

6 Testování motoriky dětí v předškolním věku

Za motorický test se považuje ten, který obsahuje nějakou pohybovou činnost. Tato činnost je vymezena pohybovým úkolem a danými pravidly. Pohybový úkol může být výkon nebo řešení, za které jedinec získá testový výsledek (skóre). Testy motoriky můžeme dělit podle výkonu na test maximální výkonnosti (dosažení maxima) a typického pohybového projevu (zaměření na postižení, či typický pohyb), poté na testy motorických schopností (síla, vytrvalost apod.) a testy motorických dovedností (základní, sportovní apod.), také na laboratorní (uměle vytvořené prostředí) a terénní (přirozené prostředí, kde probíhá tělovýchovný proces). Dále je můžeme dělit na plně standardizované (sem zahrnujeme baterii, je to soubor položek, které jsou přesně formulované, normou dané, odzkoušené, a zhodnocené statistikou) a částečně standardizované (jsou pružné, přizpůsobivé, respektující podmínky a prostředí, vytvořené uživatelem, který se řídil uznávanými pravidly). A poslední dělení je z hlediska počtu a organizace na individuální (samostatné testování jedince) a skupinové (zkouší se celá skupina současně). Motorické testy se mohou využívat ve výzkumu, ale i v praxi a jsou důležitým prostředkem tělovýchovné diagnostiky (Měkota a Blahuš, 1983).

Testy zaměřené na motoriku dětí se odlišují z hlediska teoretického rámce. Můžeme je rozdělit na testy motorických dovedností, motorických schopností či motorických kompetencí. Každý z těchto testů by měl umožnit zmapovat úroveň vybraného konstruktů a odhalit nebo identifikovat jejich slabé či silné stránky, a to buď v konkrétním okamžiku nebo v průběhu času (Scheuer et al., 2019). Pro účely této bakalářské práce nám poslouží přehled nejznámějších motorických testů zaměřených na předškolní věk v České republice.

TGMD neboli Test vývoje hrubé motoriky byl poprvé uveden roku 1985, druhá verze TGMD-2 vyšla až v roce 2000. Je považován za jeden z nejpoužívanějších hodnotících nástrojů k hodnocení vývoje hrubé motoriky dětí (Aye et al., 2017). Je určen pro děti ve věku

od 3 do 10 let. Výsledek testu dítěte je součet hodnot 0 (špatné provedení) nebo 1 (správné provedení). Poté se provádí porovnání v závislosti na výkonu svých vrstevníků a tím se identifikuje jeho zaostalost (Holický a Musálek, 2013). Test se skládá z 12 položek rozdělených do dvou dílčích testů. První je lokomoční dovednost obsahující běh, cval, skok, výskok, přeskok a horizontální skok. A druhý je manuální zručnost obsahující kop, chytání, driblování, hod přes hlavu, kutálení míče a odpal (Bolger et al., 2021).

Další testová baterie obsahující položky zaměřené na hrubou motoriku se nazývá The movement assessment battery for children- 2 (MABC-2). Byla navržena tak, aby identifikovala a popsala poruchy motorických funkcí, respektive vývojové poruchy pohybové koordinace. Je rozdělena do tří věkových skupin 3 až 6 let, 7 až 10 let a 11 až 16 let (Brown a Lalor ,2009). Je tvořena ze tří částí - standardizovaná testová baterie (testové položky testované na dítěti), dotazník (hodnotí motorické kompetence dítěte a vyplňuje ho rodič dítěte) a intervenční manuál. Každá věková skupina má osm testů, které jsou rozděleny do tří oblastí - jemná motorika, hrubá motorika a rovnováha (Holický a Musálek, 2013). Tato testová baterie se vyvíjela desítky let a lze ji považovat za diagnostický instrument na základě kterého je možno plánovat intervenci (Dobrodinská, 2018).

Třetí test Orientační test dynamické praxe (OTDP) z roku 1982 je převážně používán v České republice a také souvisí s jemnou a hrubou motorikou. Je určen pro děti předškolního věku a zaměřuje se na pohyb nohou, rukou a jazyka. Zajímavé na tomto testu je, že dítě napodobuje předvedený pohyb a měla by být omezena verbální instrukce. Obsahuje 8 položek, které jsou vyhodnoceny buďto kvalitativně (analýzou) či kvantitativně (záznam v archu). Test není časově náročný a může sloužit jako diagnostika motoricky postižených dětí či jako nástroj pro vyšetření školní zralosti (Dobrodinská, 2018). Přesto někteří autoři tvrdí, že je až příliš podrobný, obsahuje subjektivní názor hodnotícího, není příliš spolehlivý a v dnešní době je brán jako zastaralý (Holický a Musálek, 2013).

Poslední test, který nemá normy pro Českou republiku se nazývá Bruininks-Oseretzky Test of Motor Proficiency (BOT) z roku 1923. Dnes však je používána spíše nová verze z roku 2005 BOT-2 (Holický a Musálek, 2013). Je to standardizovaný test, který používají převážně fyzioterapeuti, ergoterapeuti a školení lidé ve školní praxi (Deitz et al., 2007). Je určen pro děti a mládež ve věku od 4 do 21 let. Testuje jejich úroveň motorického vývoje

čili jemnou a hrubou motoriku. Dále se využívá pro diagnostiku motorických poruch, screening a pomáhá k vytvoření a hodnocení motorického tréninku. Obsahuje 53 položek rozdělených na čtyři kompozita, které se dále dělí do osmi subškál (Brown, 2019). Jednotlivé položky se zaměřují na koordinaci, přesnost a spojení různých pohybů. Kompletní baterie je relativně časově náročná a jeden test se pohybuje od 45-60 minut. Existuje však i krátká verze BOT-2 Short Form, která trvá přibližně 15-20 minut, ale obsahuje pouze vybrané dílčí úkoly z jednotlivých subtestů (Holický a Musálek, 2013).

Testy motorických kompetencí nejsou oproti ostatním testům tolik známé, ozkoušené ani prověřené. V České republice není žádný test standardizován, ale v cizích zemích se objevuje a je nejznámější testová baterie MOBAK.

7 Testová baterie MOBAK

Zkratka MOBAK pochází z německého slova *Motorische Basiskompetenzen* neboli Motorické kompetence. Testovou baterii umožňující rozvoj a standardizované a ekonomické hodnocení stavu základní motorické kompetence zkonstruoval Prof. Dr. Christian Herrmann z Zürichu. Baterie vychází z cílů německo-švýcarského „Lehrplan 21“ a německojazyčných osnov (Strotmeyer et al., 2020). Je určena jak pro vědecké, tak i pro sportovně pedagogické účely. Lze ji využít pro zjištění aktuálního stavu motorické kompetence, pro monitoring dětí v oblasti motorických kompetencí, jako charakteristiku subpopulací (např. rozdíl mezi pohlavím), jako diagnostiku speciálních potřeb, nebo popis průběhu vývoje či jako hodnocení intervence (jak se mění kompetence po cílené intervenci). Existují čtyři různé verze rozdělené podle věku. Stále vyvíjející se verze MOBAK-KG určena pro děti od 4 do 6 let. První vydaná verze MOBAK-1-2 z roku 2014 určena pro děti od 6-7 let, verze MOBAK-3-4 pro děti od 8 do 9 let a poslední verze MOBAK-5-6 určena pro děti ve věku od 10 do 11 let. Každá z těchto verzí obsahuje 8 testovacích položek rozdělených na 4 položky s pomůckou (házení, chytání, driblování, odraz) a 4 položky bez pomůcky (skok, běh, kotoul vpřed, rovnováha). Hodnocení testu se provádí součtem bodů založeném na principu úspěš/něúspěš (Hermann, 2019).

8 Genderová problematika u dětí v předškolním věku

Synonymem slova gender je sociální pohlaví. Tento pojem lze vysvětlit jako soubor vlastností či charakteristik mužského nebo ženského biologického pohlaví, které vznikly vlivem nebo jsou požadavkem historické epochy, dané společností nebo kultury. Souborem vlastností se myslí nepsaná pravidla (chování, komunikace, oblékání apod.), která muži a ženy dodržují ve společenském prostředí a kultuře. Charakteristika jsou pak obecné znaky (stavba těla, zájmy apod.) připisované nebo chtěné u mužů a žen (Doležalová, 2009).

Dalším pojmem je genderový stereotyp, který lze charakterizovat jako typické vlastnosti, role a charakteristika u skupin mužů a skupin žen. Tyto stereotypy ovlivňují role mužů a žen ve společnosti a lze je vnímat také jako určité předsudky, předurčení toho, jak by měl muž a žena vypadat, jak by se měli chovat. Toto rozdělení často vede k negativním důsledkům a předpokládá, jaké rysy by každá skupina měla mít. Jako příklad poslouží tradiční pojetí, ve kterém by muž měl být samostatný, důstojný, průbojný, neprojevující city, zastávající role živitele rodiny a žena citlivá, něžná, ochotná, v domácím prostředí a starající se o rodinu (Doležalová, 2009).

8.1 Výzkumy zaměřené na genderovou problematiku

Některé výzkumy potvrzují, že vývoj genderových rolí je sociálně konstruovaný a naučený od narození (Chick et al., 2002). Už v předškolním věku se setkáváme s genderovým stereotypem, který se projevuje například tím, co je vhodné nebo specifické pro chlapce či dívky. Již v pěti letech dokážou děti chápat, jak správně se mají chlapci či dívky chovat v určitých situacích a očekávají toto chování od ostatních. Objevuje se to především v dětské hře, která probíhá převážně v interakci s osobami stejného pohlaví (Kanka et al., 2014). Pro rozvoj genderových stereotypů je v předškolním období důležitá rodina a rodinné zkušenosti (Endendijk et al., 2013).

Studie genderových stereotypů v rodinách se často objevovaly v severoamerických zemích. Vyšla však studie z Nizozemska, kde je vysoká rovnost pohlaví žen na trhu práce, která se zajímala o implicitní a explicitní stereotypy v rodinách. Implicitní stereotypy jsou nevědomé (mimo vědomé povědomí) a explicitní jsou otevřené představy o mužích a ženách. Bylo testováno 355 tříletých dětí, jejich sourozenci a rodiči. Implicitní stereotypy

byly hodnoceny počítačovou verzí The Action Inference Paradigm na děti i rodiči a testem The Implicit Association pouze na rodiči. Explicitní stereotypy byly měřeny na rodičích pomocí škály postojů k sexuálním rolím ve výchově. Výsledek studie potvrdil, že matky mají silnější implicitní genderový stereotyp o dětech i dospělých a otcové mají silnější explicitní. U chlapců a dívek nebyly tyto rozdíly mezi stereotypy výrazné, ačkoliv předpoklad byl jiný. Vysvětlením může být to, že genderové rozdíly se budou vyvíjet a silit až během školních let (Endendijk et al., 2013).

Genderem u dětí předškolního věku se zabývala také studie od Kanka a spol., která měla za cíl analyzovat faktory ovlivňující vývoj genderového stereotypu u dětí. Testováno bylo 266 dětí ve věku od 3 do 7 let krátkým testem The SexRole Learning Index spojeným s The Model of Gender-Stereotyping. Dítě mělo za úkol třídít do tří krabic kartičky s obrázky předmětů či chování podle toho, ke kterému pohlaví chlapec, dívka či obojí mu přijde nejvhodnější. K tomu bylo dotazováno 148 rodičů upraveným německým testem Bem Sex Role Inventory, který byl založen na hodnocení osobnostních rysů rodičů. Výsledky ukázaly, že genderové stereotypy jsou založeny na vlivech vlastního pohlaví dítěte a kognitivního vývoje (Kanka et al., 2014).

Doležalová (2009) popisuje ve svém článku výzkumné šetření, ve kterém zkoumala genderové stereotypy v mateřské škole. Zajímalo jí, zda se genderové stereotypy v mateřské škole vyskytují, jakým způsobem a zda si jsou učitelky užívání stereotypů v komunikaci vědomy. Ke svému výzkumu využila metody přímého polostrukturovaného pozorování a polostrukturovaný rozhovor. Šetření odhalilo, že učitelky z mateřských škol nemají dostatečné informace a znalosti ohledně genderových stereotypů. Ukázalo se, že je používají, i když si to neuvědomují, ale že většinu považují za normální, tedy, že nemohou chlapcům ani dívkám jinak uškodit. Stereotypy se objevovaly například u reakcí učitelek na neposlušnost, ve kterých byly dívky kárány přísněji a výrazněji, protože mají jít dobrým příkladem ostatním. V nabídce her a činností, ve kterých se objevovalo rozdělení her na typické pro dívky (domácí práce, pomoc ve třídě apod.) a typické pro chlapce (stavebnice, auta, aktivity založené na síle apod.). Je tedy zřejmé, že už v mateřské škole se objevují základy, které směřují děti k tomu, co je správné a mohou ovlivnit jejich budoucí profesi, sportovní zaměření a další odvětví (Doležalová, 2009).

Preferenci genderově zaměřených aktivit zkoumala i studie, která rozdělila aktivity dětí na osamocenou hru, hru s vrstevníky (chlapci, dívky), hru se smíšenou skupinou a hru v interakci s učitelem. Prokázala, že genderově typické aktivity převažují nad genderově atypickými, i když si dítě hrálo o samotě, ale zjistila, že jejich preference je založena na sociálním kontextu, tedy na tom, s kým a v jaké skupině si hrají (Goble et al., 2012). Co se týče výběru hračky, spousta studií prokázalo, že stereotypní hračky a hry chlapců nebo dívek mohou pozitivně ovlivnit pohlaví opačné. Přesto jsou studie, které prokazují, že děti si vybírají spíše genderově zaměřené hračky. Dívky sáhnou především po statických hrách uvnitř, jakou jsou hry s panenkou, plyšovou hračkou, vzdělávací hračkou podporující spíše rozvoj dovedností verbálních a vizuálně-prostorových a chlapci volí spíše aktivní a dynamické hry venku jako vozidla, akční figurky, manipulativní hračky podporující rozvoj konstrukce, zkoumání a prostorové schopnosti (Cherney a London, 2006).

Na genderové rozdíly však působí také dětská literatura, se kterou se dítě setkává už od raného dětství. Pro dítě může sloužit jako vzor vlastností, jednání a chování lidí ve společnosti, ale také poskytují dítěti informace o vlastnostech žen a mužů, prostřednictvím příběhů. V pohádkových knihách je to především prostřednictvím modelování, protože poskytují dítěti typické charakterové rysy a kontexty mužů a žen (Seitz et al., 2020).

Rozdíly v genderu se objevují i v souvislosti s pohybem. Často se tento rozdíl u dětí předškolního věku objevuje u manipulativní motorické dovednosti. Chlapci vykazují lepší výsledky v ovládnutí předmětů než dívky (Taunton Miedema et al., 2021). Další rozdíly mohou být například v motorické kompetenci. Tento rozdíl prokazuje studie ze Španělska, která zkoumala rozdíly mezi motorickými kompetencemi u dívek a chlapců ve věku 5 let v závislosti vlivu relativního věku. Celkem hodnotila 232 dětí z toho 134 dívek a 98 chlapců. Ke sběru dat použila testovou baterii MABC-2. Výsledky prokázaly, že dívky mají lepší výsledky v oblasti manuálních zručností, rovnováže, celkovém skóre percentilu a celkovém skóre testu než chlapci. Také se zde prokázaly věkové rozdíly. Děti narozené o 6 měsíců dříve, tedy v prvním půlroce měly lepší výsledky než děti narozené v druhém půlroce (Navarro-Patón et al., 2021).

9 Rešerše výzkumů ve vztahu k motorickým kompetencím a testové baterii MOBAK KG

Studie z roku 2020 zkoumala vztah motorické kompetence a fyzické aktivity v raném dětství. Prokázala, že motorická kompetence a pohybová aktivita se v raném dětství vyvíjí nezávisle na sobě. Sledováno bylo 550 předškolních dětí věku od 2 do 6 let ze Swiss Preschollers' Health Study po dobu 12 měsíců. Motorická kompetence byla hodnocena pomocí Zurich Neuromotor Assessment (ZNA) (Schmutz et al., 2020). ZNA je testová baterie, která hodnotí děti s motorickými problémy nebo děti ohrožené vývojovou poruchou (např. předčasné narození). Posuzuje celý rozsah motorického výkonu a obsahuje komponenty: motorická dovednost, jemná motorika, dynamická rovnováha, statická rovnováha a kontralaterální přidružené pohyby (Kakebeeke et al., 2014).

Rozvoj motorické kompetence může být ovlivněna i vlivem sourozenců. Studie z března roku 2021 ukazuje, že děti v domácnosti, které mají sourozence (nezávisle na věku a pohlaví) vykazují tendenci k lepšímu rozvoji motorické kompetence. Studie se prováděla v rámci školního projektu zaměřeného na zlepšení motorické kompetence v raném věku. Celkem bylo zapojeno 161 dětí (věk 3 až 6 let) z devíti tříd soukromé školy v Lisabonu v Portugalsku. 34 dětí bylo jedináčků a 125 dětí mělo sourozence. Motorická kompetence byla testována pomocí testové baterie Motor Competence Assesment (MCA). Skládala se ze tří subškál. První subškála byla stabilita, která obsahovala skoky do stran a posouvání plošiny. Druhou subškálu tvořili lokomoční dovednosti - skok do dálky ze stoje, člunkový běh na 10m. Třetí subškála byla tvořena manipulačními dovednostmi - kop do míče, hod míčem. Celá testová baterie je kvantitativní. Výsledky se převádí do percentilové hodnoty a dále se porovnávají. Ačkoliv závěr výsledků studie neukazuje velké rozdíly mezi dětmi se sourozencem a bez sourozence, mohou tyto rozdíly přibývat s věkem. Motorická kompetence totiž potřebuje čas na upevnění, a proto tento rozdíl může zesilovat s přibývajícím časem (Rodrigues et al., 2021).

Motorická kompetence má souvislosti i se sociálními vztahy. Na tento vztah se zaměřil v roce 2020 Herrmann u předškoláků ve švýcarských kantonech Ticino a Nidwalden. Testoval základní motorické kompetence u 548 dětí pomocí testové baterie MOBAK-KG. Sociální vztahy zaznamenal pomocí dotazníků, a to z pohledu rodičů a učitelů mateřské

školy. Výsledky potvrdily souvislost mezi sociálními vztahy a motorickými kompetencemi. V pohybových kompetencích i sociální integraci a vztahových dovednostech měly starší děti lepší výsledky než děti mladší. V MOBAK-KG měli z hlediska genderového dívky lepší výsledky v oblasti vlastního pohybu a chlapci v oblasti pohybu s předmětem. V hodnocení učitelů byly dívky hodnoceny jako více sociálně integrované (Herrmann et al., 2021).

Genderové rozdíly ve výsledcích MOBAK-KG potvrdil i výsledek ze studie z roku 2018 ve Švýcarsku. Zúčastnilo se 12 tříd z mateřské školy ve venkovském kantonu Uri a 14 tříd mateřské školy v městě Curych. Celkem se porovnávalo 403 dětí ve věku od 4 do 6 let. Výsledky ukázaly, že starší děti mají lepší výsledky nežli děti mladší, krom položky kotoul vpřed. Co se týče genderu, ukázalo se, že chlapci se dostávají častěji do kontaktu s míčem, tudíž mají lepší výsledky v házení a driblování, tedy v oblasti pohybu s míčem. Zatímco dívky měly lepší výsledky převážně ve skákání, tudíž v pohybu s vlastním tělem (Herrmann et al., 2019).

Na motorickou kompetenci může mít vliv i prostředí, ve kterém se dítě nachází. Studie z roku 2019 z Finska zkoumala asociace faktorů prostředí s motorickou kompetencí. Celkem se zúčastnilo 37 center péče o děti z jižního, středního a severního Finska. Zapojeno bylo 945 dětí v průměrném věku 5,4 let. Motorická kompetence byla zjišťována pomocí testové baterie Test of Gross Motor Development - third edition (TGMD-3). Obsahuje dvě kategorie dovedností: lokomoční (pohybové) a míčové. Každá dovednost je hodnocena bodovou škálou. Lokomoční dovednosti obsahují běh, sval, skok, přeskok, skok do dálky, slide a maximální počet je 46 bodů. Míčové dovednosti obsahují úder obouruč, úder jednoruč, dribling, chytání obouruč, kop, hody nad hlavu, podhazování a maximální počet bodů je 54. Závěr studie ukázal, jak úzce spolu prostředí a motorická kompetence souvisí. Prokázalo se, že děti z venkova tráví venku více času a dosahovaly lepších výsledků v testech zaměřených na motorické kompetence než děti z metropole (Niemistö et al., 2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

10 Cíl, hypotézy a úkoly práce

10.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit úroveň motorických kompetencí u vybrané skupiny dětí předškolního věku pomocí testové baterie MOBAK-KG a porovnat jejich výsledky v závislosti na pohlaví. Dílčím cílem je zjistit postoje učitelů k genderové problematice a zda je ovlivněna jejich volba pohybových aktivit v závislosti na pohlaví dítěte.

10.2 Hypotézy a výzkumné otázky

Bakalářská práce zahrnuje dva cíle, proto byly stanoveny nejen pracovní hypotézy, ale i výzkumné otázky. Pracovní hypotézy se vztahují k hlavnímu cíli a jsou formulovány na základě předchozích studií a výsledků obsažených v teoretické části v kapitole 9. Výzkumné otázky, se pak vztahují k cíli dílčímu.

Hypotézy

Hypotéza 1: V celkovém skóre v oblasti pohyb s pomůckou vykazuje skupina chlapců lepší výsledky než skupina děvčat.

Hypotéza 2: V celkovém skóre v oblasti pohyb vlastním tělem vykazuje skupina děvčat lepší výsledky než skupina chlapců.

Výzkumné otázky

Výzkumná otázka 1: Jak vnímají pedagogové z mateřské školy genderový stereotyp u dětí v předškolním věku?

Výzkumná otázka 2: Rozdělují či preferují pedagogové nabídku pohybových aktivit pro děti v předškolním věku v závislosti na jejich pohlaví?

11 Výzkumný soubor

Pro získání dat a odpovědí byly zvoleny dva výzkumné soubory. První výzkumný soubor byl zaměřen na děti předškolního věku, ve kterém bylo testováno celkem 24 dětí z toho 12 dívek a 12 chlapců. Druhý výzkumný soubor byl zaměřen na názory a odpovědi

pedagogů. Respondenti byli vybráni záměrným výběrem. Celkem bylo získáno 13 odpovědí z 16 oslovených.

Prvního výzkumného šetření se zúčastnilo 24 dětí z toho 12 dívek a 12 chlapců (viz Tabulka 1). Průměrný věk u dívek byl 5 let a 6 měsíců a u chlapců 5 let a 5 měsíců (viz Tabulka 2). Kritériem výběru bylo pohlaví a věk dítěte. Vzhledem k organizačním, finančním a dalším možnostem se jednalo o nenáhodný příležitostní skupinový výběr. Z hlediska charakteru výzkumu by typ výběru neměl ovlivnit výsledky testování.

Tabulka 1: Počet dětí zahrnutých do analýzy rozdělených dle pohlaví

	Počet dívek	Počet chlapců	Počet celkem
Počet dětí	12	12	24

Tabulka 2: Věk testovaných dětí

Pohlaví	Dívky	Chlapci
Věk (měsíce)	62-69	62-69
Průměrný věk (let)	5,6	5,5
Směrodatná odchylka	2,23	2

Testování i dotazníkové šetření proběhlo ve vybrané mateřské škole sídlící ve středu městského sídliště. Mateřská škola se nachází v klidné čtvrti, v blízkosti má nejen přírodu, ale i různá sportoviště jako například plavecký bazén, dopravní hřiště, kluziště a další. Zřizovatelem je město. Celkem má 5 budov, hospodářskou budovu, tři jednopatrové pavilony (6 tříd) a jedno jednopatrové detašované pracoviště (3 třídy). Kapacita mateřské školy je 246 dětí z toho přibližně 90 předškoláků. Pracuje zde 32 zaměstnanců z toho 20 pedagogických pracovníků, 9 provozních pracovníků a 4 kuchařky. Třídy jsou uspořádány heterogenně pro děti od 3–6 let v maximálním počtu 28 dětí na třídu. Jednotlivé třídy jsou členěny na hernu (obsahuje herní a námětové koutky a slouží i k odpočinku) a pracovní (jidelní) část. V režimu dne je každý den vyhrazen čas pro pohybovou chvíli a pro pohyb

venku v okolí MŠ či na zahradě. Zahrada je budovami rozdělena na hrací zóny, olemována plotem, vzrostlými stromy a keři. V hracích zónách jsou hrací prvky, trávník, pískoviště, borkoviště, terasou, altán s toaletou a prostorem pro ukládání hraček, která jsou dětem nabízena po řízené činnosti či při pobytu venku.

12 Metody sběru a zpracování dat

12.1 Metody

Bakalářská práce využívá kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu.

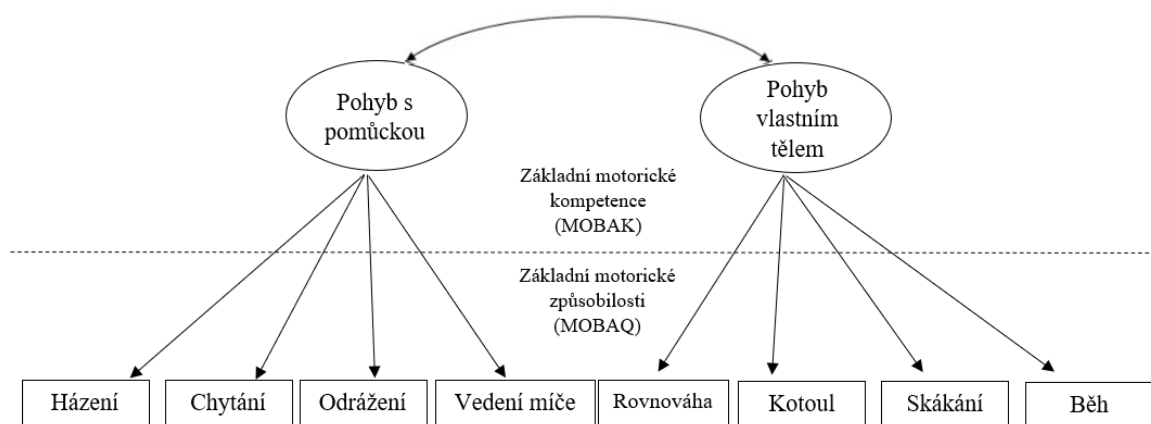
Pro zjištění hlavního cíle, tedy úrovně motorické kompetence u dětí předškolního věku byl zvolen kvantitativní výzkum prostředkovaný testovou baterií MOBAK-KG.

Pro zjištění dílčího cíle, zaměřeného na názory a odpovědi pedagogů z mateřské školy, byl využit kvalitativní výzkum, ve kterém byla použita metoda dotazníku.

12.1.1 Testová baterie MOBAK-KG

Úroveň motorické kompetence byla zjišťována pomocí testové baterie MOBAK-KG. Jak už bylo zmíněno v teoretické části zkonstruována byla Herrmannem spolu s jeho kolegy z Univerzity v Basileji ve Švýcarsku. Je to stále vyvíjející verze pro děti ve věku od 4 do 6 let. Pomocí testových položek umožňuje hodnotit základní pohybové kompetence. Pohybovými kompetencemi jsou chápány kontextově závislé a funkční výkonnostní dispozice, které nepředstavují samotný výkon, ale jsou základní dispozicí daného výkonu. Orientují se na výsledek a na funkční zvládnutí motorických požadavků a úkolů. V úvahu je brána i zkušenost dítěte. Jednotlivé kompetence jsou rozděleny do dvou oblastí (viz Schéma 1) (Hermann, 2019).

Schéma 1: Model struktury motorických kompetencí

Z modelu struktury motorických kompetencí vidíme, že testová baterie MOBAK zkoumá dvě oblasti, a to pohyb s pomůckou a pohyb vlastním tělem. Podrobný popis celé testové baterie je obsažen v Manuálu MOBAK-KG, přeloženého z německého do anglického jazyka. Manuál obsahuje také popis jednotlivých testových položek (přeložen do českého jazyka viz Příloha 1) a hodnotící arch, do kterého se zapisují výsledky respondentů (viz Příloha 2) (Herrmann et al., 2020).

Popis testových položek:

Pohyb s pomůckou:

- Házení - Dítě dokáže trefit míčkem terč ze vzdálenosti 1,5 m, celkem má 6 pokusů.
- Chytání - Testující je od dítěte vzdálen 1,5 m, hází dítěti míč do vyznačeného středového bodu. Úkolem dítěte je chytit míč oběma rukama.
- Odrážení - Dítě dribluje míčem do vyznačeného místa, dokud ho testující nezastaví. Cílem dítěte je správně odrazit a chytit míč.
- Vedení míče - Dítě dokáže vést míč nohou skrz dráhu bez ztráty jeho kontroly.

Pohyb vlastním tělem

- Rovnováha - Úkolem dítěte je přejít obrácenou lavičku od 1. značky ke 2. značce a nazpátek pozadu.

- Kotoul - Dítě provádí kotoul vpřed na nakloněné rovině. Pohyb je dokončen stojem na obou nohách.
- Skákání - Dítě dokáže nepřerušovaně skákat po jedné i druhé noze ve vzdálenosti 3,0 m.
- Běh - Dítě dokáže plynule běžet popředu i pozadu ve vymezené dráze.

Jednotlivé testové položky se hodnotí podle daných kritérií standardizace a maximální počet získaných bodů z každé položky jsou 2 body. Dítě má u většiny položek 2 pokusy a všechny provádí beze zkoušky. U položek, kde je více pokusů, jako je „házení“ a „chytání“ má pokus jeden a body se udělují podle počtu úspěšných pokusů (tj. 0-2 zásahy 0 body, 3-4 zásahy 1 bodem a 5-6 zásahů 2 body).

Vyhodnocení testu se provádí prostřednictvím sečtení získaných bodů. Za každou oblast lze získat maximálně 8 bodů. Za celý test může dítě obdržet maximálně 16 bodů.

12.1.2 Dotazníkové šetření

Dotazník byl vytvořen ve webové aplikaci - Survio (<https://www.survio.com/cs/>). Po vytvoření byl v rámci pilotního ověření vhodnosti rozeslán malému vzorku pedagogů a konzultován s odborníky. Poté byl upraven do finální podoby. Obsahoval 14 otázek z toho 5 otázek otevřených (otázky 5, 8, 9, 10, 11), 3 otázky uzavřené (otázky 1, 3, 4) a 6 otázek polouzavřených. Otázky 2, 6, 7, byly polouzavřené obsahující výčet různých položek, které nabízely větší počet možností s jednou možnou odpovědí. Otázky 10, 13, 14 byly také otázkami polouzavřenými, ale obsahovaly odpověď tvořenou likertovou škálou. Otázky 1, 3, 4, byly otázky uzavřené dichotomické, které obsahovaly dvě možnosti odpovědí. Otázky 1-3 byly zaměřené na zjištění informací o respondentech - pohlaví, délka zaměstnání, skupinové soužití třídy. Od otázky 4 byly otázky zaměřeny na genderové rozdíly s primárním zaměřením na pohybové aktivity.

12.2 Sběr dat

Sběr dat výzkumného i dotazníkového šetření proběhl ve vybrané mateřské škole. Realizace obou šetření byla odsouhlasena paní ředitelkou mateřské školy.

Testová baterie MOBAK, byla testována ve vybraném tanečním centru (tělocvičně) nedaleko mateřské školy. Jedna položka, přesněji položka (5) Rovnováha byla testována ve

vybrané třídě v mateřské škole. Ze seznamu všech pětiletých dětí v mateřské škole bylo náhodně vybráno 40 dětí (30+10 náhradníků). Rodičům a zákonným zástupcům byl rozdán informovaný souhlas (viz Příloha 6). Celkem se vrátilo 31 podpisů z toho 17 chlapců a 14 dívek. Děti byly testovány vybrané dopoledne na začátku března testovou baterií MOBAK-KG. Z důvodu onemocnění dětí bylo otestováno celkem 24 dětí (12 dívek, 12 chlapců). Realizace výzkumu probíhala na dvou místech. V mateřské škole se testovala položka č. 5 - Rovnováha z důvodu neumožnění převozu náradí do tanečního centra. Zbylé položky byly testovány v tanečním centru. Děti byly před svačinou odvedeny do tanečního centra za doprovodu dvou učitelek a jedné asistentky. Před realizací byly děti rozeřhřaty pohybovou hrou a rozcvičeny krátkým průpravným cvičením. Poté byly očíslovány a rozděleny do pětičlenných skupin. Každá skupina byla odvedena do testovacího sálu, kde plnila položky formou stanovišť. Ostatní děti byly ve vedlejším sále, kde dělaly s paní učitelkou různé pohybové aktivity. Stanoviště byla připravena den předem (viz Příloha 5). Všechny výsledky byly zapisovány do záznamového archu. Výsledky zapisovala asistentka pedagoga z mateřské školy, která byla předem obeznámena s požadavky jednotlivých položek a o správnosti záznamu. Položka č. 5 byla realizována po příchodu z tanečního centra v mateřské škole ve vybrané třídě, v době, kdy byla třída na vycházce. Všechno náčiní bylo zapůjčeno z mateřské školy a z blízké základní školy. Všechny položky byly připravovány podle daných kritérií testové baterie. Náradí i náčiní splňovalo všechny požadavky a daná kritéria (viz Přílohy 1 a 5).

Tabulka 2: Počet chlapců a dívek

	Počet dívek	Počet chlapců	Počet celkem
Počet dětí	12	12	24

Z tabulky 2 vidíme, že celkem bylo otestováno 24 dětí z toho 12 dívek a 12 chlapců. Všechny děti byly ve věku 5 let. Hodnoceny byly v oblastech pohyb s pomůckou a pohyb vlastním tělem. V každé oblasti bylo možné získat maximálně 8 bodů, tedy celkový maximální počet byl 16 bodů. Výsledky chlapců a výsledky dívek byly zaznamenány do záznamových archů (viz Příloha 3 a Příloha 4).

Dotazníkové šetření probíhalo první týden v březnu. Dotazník byl rozeslán celému pedagogickému sboru ze stejné mateřské školy, ve které byl realizován výzkum testové baterie MOBAK-KG. Rozeslán byl prostřednictvím e-mailové adresy. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné a anonymní. Obsah a forma byla přizpůsobena tak, aby respondentovi zabrala co nejméně času, otázky byly jednoznačné, srozumitelné a stručné. Celkem dotazník vyplnilo 13 respondentů z 16 oslovených.

12.3 Zpracování dat

Data získaná ze skóre testovaných dětí byla dle instrukcí zpracována do tabulky v MS Excel. Vždy byl vypočítán aritmetický průměr, medián a směrodatná odchylka.

Pro analýzu rozdílů výsledků získaných v testu motorických kompetencí mezi skupinou dívek a chlapců byl zvolen Mann-Whitney U-test, jedná se o neparametrickou obdobu t-testu pro nezávislé soubory (jelikož typ dat je ordinální). Vzhledem k tomu, že výběr výzkumného souboru byl nenáhodný, zjišťujeme věcnou významnost rozdílů. Statistická a věcná významnost rozdílů byla zpracována ve statistickém softwaru Jamovi solid. exe 2.2.5.

Pro zpracování výsledků dotazníkového šetření byl u uzavřených a polouzavřených otázek použit absolutní výpočet počtu odpovědí. U otevřených otázek byl proveden výpis, shrnutí a následné zpracování odpovědí. Pro zpracování grafů a prezenci dat výsledků byl použit program MS Excel (viz Příloha 7).

13 Výsledky

13.1 Výsledky testování motorických kompetencí

Výsledky z testové baterie MOBAK-KG byly zpracovány a vyhodnoceny ve třech tabulkách. Dvě tabulky jsou rozděleny podle oblastí pohyb s pomůckou (viz Tabulka 3) a pohyb vlastním tělem (viz Tabulka 4). Obě tabulky zkoumají rozdíly a shody ve skóre mezi skupinou dívek a skupinou chlapců, a to jak ve skóre celkovém, tak i v jednotlivých položkách (1-8). Třetí tabulka udává statické údaje shrnující výsledky obou skupin ve všech oblastech (viz Tabulka 5).

Tabulka 3: Výsledky jednotlivých položek v oblasti pohyb s pomůckou

	Pohlaví	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Házení (1)	Dívky	1.08	1	0.79
	Chlapci	1.42	1	0.52
Chytání (2)	Dívky	1.58	2	0.52
	Chlapci	1.50	2	0.80
Odrážení (3)	Dívky	0.75	1	0.75
	Chlapci	1.08	1	0.79
Vedení míče (4)	Dívky	0.75	1	0.45
	Chlapci	0.92	1	0.79
Celkové skóre z oblasti pohyb s pomůckou	Dívky	4.25	4.5	1.55
	Chlapci	4.92	5	1.73

Z tabulky 3 vyplývá, že skóre v položkách chytání a vedení míče z hlediska průměru obou skupin vykazuje minimální rozdíly. V položce chytání má skupina dívek a chlapců stejný průměrný výsledek 1,5, z toho lze tedy usoudit, že v této položce nejsou rozdíly mezi chlapci a dívkami. V položce vedení míče je rozdíl v skóre jednotlivých skupin minimální, a to v průměru 0,17 a bodově pouze 2 body. U ostatních položek házení a odrážení vykazují chlapci průměrně lepší výsledky než dívky. V položce házení mají chlapci průměrnou hodnotu 1,42 což je o 0,34 více nežli dívky, v bodovém hodnocení je to rozdíl 5 bodů. V položce odrážení mají chlapci přibližně stejně rozdílné průměrné hodnoty jako v položce házení s průměrným rozdílem 0,33 a bodovým rozdílem 4 bodů. Hodnota centrální míry tedy hodnota medián vychází u většiny položek s hodnotou 1. Z výsledků celkového skóre v oblasti pohyb s pomůckou můžeme říct, že chlapci vykazují průměrně lepší výsledky než dívky. Z hlediska statistické významnosti jsou zjištěné rozdíly nevýznamné, ale z hlediska věcné významnosti významné (viz Tabulka 5).

Tabulka 4: Výsledky jednotlivých položek v oblasti pohyb vlastním tělem

	Pohlaví	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Rovnováha (5)	Dívky	0.67	0.5	0.78
	Chlapci	0.83	1	0.84
Kotoul vpřed (6)	Dívky	1.08	1	0.90
	Chlapci	1.25	1.5	0.87
Skákání (7)	Dívky	1.17	1	0.72
	Chlapci	0.92	1	0.90
Běh (8)	Dívky	1.08	1	0.79
	Chlapci	1.42	2	0.79
Celkové skóre v oblasti pohyb vlastním tělem	Dívky	4.00	4	2.47
	Chlapci	4.25	4	1.82

Tabulka 4 nám ukazuje výsledky chlapců a dívek v položkách z oblasti pohyb vlastním tělem. V položkách rovnováha, kotoul vpřed a skákání se vyskytují minimální rozdíly mezi chlapci a dívkami s maximálním rozdílem v průměru 0,25 což z hlediska bodového maximálně 4 body. V položce běh se vyskytují v této oblasti největší rozdíly, kdy chlapci mají průměrný výsledek 1,42 a dívky 1,08. Průměrný rozdíl v této položce je tedy 0,34. Medián, tedy centrální hodnota vychází v položkách v rozmezí 0,5-2, kdy nejvyšší hodnota je u chlapců v položce běh a nejnižší u dívek v položce rovnováha. V celkovém skóre v oblasti pohyb vlastním tělem je mezi dívkami a chlapci průměrný rozdíl 0,25, lze tedy říct, že rozdíl mezi skupinami v této oblasti je minimální. Výsledek celkového skóre obou skupin je však statisticky i věcně nevýznamný.

Tabulka 5: Výsledky významnosti rozdílů mezi chlapci a dívkami v testech motorické kompetence

Položky a oblasti	Statistické metody	Statistická významnost	p-hodnota	Věcná významnost
Házení	Mann-Whitney U	55,5	0,308	0,229
Chytání	Mann-Whitney U	71	0,973	0,014
Odrážení	Mann-Whitney U	55	0,309	0,236
Vedení míče	Mann-Whitney U	64,5	0,646	0,104
Oblast pohybu s pomůckou	Mann-Whitney U	54,5	0,314	0,243
Rovnováha	Mann-Whitney U	64	0,640	0,111
Kotoul vpřed	Mann-Whitney U	64,5	0,664	0,104
Skákání	Mann-Whitney U	60	0,481	0,168
Běh	Mann-Whitney U	54,5	0,290	0,243
Oblast pohybu vlastním tělem	Mann-Whitney U	67,5	0,815	0,063
Celkem	Mann-Whitney U	59	0,468	0,181

Z tabulky 5, týkající se posouzení významnosti rozdílů mezi skupinami lze vyvodit závěr, že chlapci vykazují lepší výsledky v testech zaměřených na manipulaci s pomůckou. Zjištěný rozdíl pak ukazuje na určité tendence, které jsou z hlediska věcné významnosti, kdy je hodnota větší než 0,1 významné, ale z hlediska statistické významnosti, kdy je p-hodnota menší než 0,05 nevýznamné. U testů zaměřených na pohyb vlastním tělem nenacházíme rozdíly mezi skupinami nikterak výrazné, tudíž z hlediska věcné i statistické významnosti jsou tyto rozdíly nevýznamné. Pokud se podíváme na hodnoty obou oblastí vidíme, že u statistické významnosti je p-hodnota 0,468 větší než 0,05, tudíž rozdíl je statisticky nevýznamný. U věcné významnosti vychází hodnota 0,181, která je větší než 0,1 tudíž z hlediska věcné významnosti je rozdíl významný.

13.2 Výsledky dotazníkového šetření

Odpovědi respondentů na dotazníkové šetření byly zpracovány a popsány po jednotlivých otázkách.

Otázky 1-3 se zaměřují na obecné informace o respondentech.

Dotazníkového šetření se zúčastnily pouze ženy pracující ve věkově heterogenní třídě. Nadpoloviční většina, přesněji 8 respondentů pracuje v mateřské škole 10 a více let. Ostatní se pohybují v rozpětí od 1 do 5 let.

Otázka 4 – Setkal/setkala jste se někdy s pojmem genderový stereotyp?

Z odpovědí vychází, že 77 % respondentů se někdy s pojmem genderový stereotyp setkalo. Pouze 3 respondenti uvedli, že se s tímto pojmem nikdy nesetkali.

Otázka 5 – Co si pod pojmem genderový stereotyp představíte?

Tato otázka byla otázkou otevřenou. Nejčastější odpovědí byla rovnost žen a mužů. Dále se objevovaly odpovědi jako stejné možnosti pro muže i ženy, skupina holek a kluků, představa spojená s pohlavím. Některé odpovědi byly koncipovány na mateřskou školu - rozdílná nabídka hraček a činností pro kluky a holky, přidělování dětí podle pohlaví a například zadávání úkolů, které patří děvčatům či chlapcům- růžová barva holky a modrá barva kluci. Nebo také obecně na školství v souvislosti přidělování předpokládaných rolí. Dvě odpovědi vycházely z odpovědí na otázku 4, kdy se respondent s pojmem nesetkal, tudíž neměl ani vytvořenou představu o jeho významu.

Otázka 6 – Myslíte si, že samy děti předškolního věku již můžou vnímat stereotypy založené na pohlaví?

Odpověď na tuto otázku byla uzavřená s výběrem (Ano, Ne, Jiné...). Přibližně polovina respondentů odpověděla že ano a druhá polovina odpověděla že ne. Pouze jeden respondent zvolil odpověď - Jiné, s doplňující odpovědí, že stereotypy založené na pohlaví se vyskytují až v pozdějším školním období.

Otázka 7 – Myslíte si, že se mohou stereotypy založené na pohlaví objevovat již v přístupu učitelů mateřských škol?

Tato otázka měla stejné možnosti odpovědí jako otázka 6. Nadpoloviční většina respondentů odpověděla ano, tedy že si myslí, že se stereotypy založené na pohlaví mohou objevovat v přístupu učitelů mateřských škol. Čtyři respondenti zvolili odpověď ne a žádný z respondentů nezvolil odpověď jiné.

Otázka 8 – Kdy a proč dělíte nejčastěji děti dle pohlaví?

Odpověď na otázku byla zvolena otevřená. Po výpisu a shrnutí odpovědí lze však otázku vyhodnotit pomocí grafu (Příloha 7). Nadpoloviční většina respondentů se shodla v odpovědi, že dělí děti podle pohlaví pouze při hygieně/WC. Tři respondenti dělí děti při organizaci některých pohybových aktivit. Dva respondenti uvedli, že nedělí děti vůbec.

Otázka 9 – Rozdělujete děti v pohybových aktivitách podle pohlaví? Kdy, proč a jak často?

Odpověď na tuto otázku byla také zvolena jako otevřená, avšak stejně jako otázka 8 obsahovala velké shody v odpovědích, lze ji proto vyhodnotit jako otázku uzavřenou. Většina respondentů, přesněji 85 % odpověděla, že děti nerozděluje v pohybových aktivitách. Pouze dva respondenti odpověděli, že rozdělují děti při nástupu na cvičení.

Otázka 10 – Necháváte výběr pohybových aktivit na dítěti, bez závislosti na jeho pohlaví?

Na tuto otázku byla zvolena odpověď pomocí likertovi škály. Nadpoloviční většina respondentů zaškrtnla, že vždy nebo většinou nechávají výběr aktivity na dítěti, bez závislosti na jeho pohlaví. Jeden respondent odpověděl, že někdy a dva že nikdy.

Otázka 11 – Máte typy aktivit, které nabízíte především dívkám? Pokud ano, jaké?

Tato otázka měla otevřenou odpověď, ve které se 77 % respondentů shodlo, že nerozdělují aktivity na klučičí a holčičí, nebo že nemají typ aktivity, které by nabízely pouze dívkám. Dvě odpovědi byly zaměřené na adaptaci a námětové hry, kdy paní učitelky dívkám nabízí především hru s kočárkem, námětovou hru na maminky s miminky, hru v kuchyňce či kadeřnickém koutku. Jeden respondent uvedl, že dívkám nabízí například tanec se stuhou, ale nebrání chlapcům, které mají zájem se do aktivity zapojit.

Otázka 12 - Máte typy aktivit, které nabízíte především chlapcům? Pokud ano, jaké?

Stejně jako otázka 11 byla tato otázka s otevřenou odpovědí. Zde odpovědělo o jednoho respondenta více oproti předešlé otázce, že nerozdělují aktivity pro dívky a chlapce a že nemají typy aktivity, které by nabízely pouze chlapcům. Jedna odpověď se podobně jako u předešlé otázky zaměřovala na adaptaci, při které je nabízen dítěti typ aktivity v závislosti na jeho pohlaví. Jeden respondent uvedl, že chlapcům nabízí například hru s nákladňáky.

Otázka 13 – Nabízíte typické pohybové aktivity chlapců (např. fotbal) i dívkám?

U odpovědí na otázky 13 a 14 byla zvolena likertova škála. V této otázce se čtyři respondenti přikláněli k neutrálnímu postoji. Nadpoloviční většina se přikláněla k odpovědím vždy, většinou ano, někdy. Dva respondenti zvolili, že většinou nenabízí typické pohybové aktivity chlapců i dívkám.

Otázka 14 – Nabízíte typické dívčí pohybové aktivity (např. tanečky) i chlapcům?

Poslední otázka byla zvolena jako protiklad otázky 13. Přesto se však odpovědi nepatrně odlišují. Nadpoloviční většina zvolila odpověď vždy, někdy, většinou ano. Dva respondenti uvedli neutrální postoj a jeden respondent, že většinou nenabízí typické dívčí pohybové aktivity i chlapcům.

14 Diskuze

Bakalářská práce si vytyčila dva cíle. Hlavní cíl byl zjištěn pomocí kvantitativního výzkumu v rámci komparativní studie, která měla za úkol porovnat rozdíly mezi vybranou skupinou dívek a chlapců. U vybraných skupin byla zjištěna a porovnána úroveň motorické kompetence, a to pomocí testové baterie MOBAK-KG. K dosažení dílčího cíle byl využit kvalitativní výzkum, ke kterému byla zvolena metoda dotazníku zjišťující pomocí otázek postoj vybraných pedagogů na genderovou problematiku a zda rozdělují či vybírají typy pohybových aktivit v závislosti na pohlaví. V obou částech výzkumu nebylo možno zajistit reprezentativní vzorek a jde pouze o pilotní studii, ze které nelze zobecňovat výsledky.

Skupina dětí pro výzkum k testové baterii a respondenti k vyplnění dotazníku byli zvoleni ze stejné mateřské školy, aby mohlo v závěru dojít k porovnání výsledků a odpovědí. Před realizací výzkumu bylo podle pohlaví a věku vybráno 30 dětí a 10 náhradníků. Kvůli covidové pandemii bylo otestováno pouze 12 dívek a 12 chlapců. Na dotazník odpovědělo celkem 13 respondentů z 16 oslovených.

Ze stanovených hypotéz byla jedna potvrzena a druhá vyvrácena. Hypotéza 1 byla potvrzena. Chlapci v oblasti pohyb s pomůckou vykazovali v průměru lepší výsledky než dívky. Rozdíly však byly minimální. Z hlediska statistické významnosti je lze považovat za nevýznamné a z hlediska věcné významnosti za významné. Nejlepší položkou obou skupin v této oblasti byla položka chytání. Dívky v této položce získaly o jeden bod více než chlapci. Dalo by se však diskutovat, zda výsledky této položky nemohou být ovlivněny testujícím, který je s dítětem v přímé interakci a různost jeho odrazu míče o zem může ovlivnit skóre dítěte. U ostatních položek házení, odrážení a vedení míče měli chlapci průměrné skóre lepší.

Hypotéza 2 byla po vyhodnocení výsledků vyvrácena. Dívky nevykazovaly lepší výsledky v oblasti pohyb vlastním tělem než chlapci. Výsledky obou skupin byly v celkovém průměrném skóre vyrovnané. Dívky i chlapci získali nejvíce bodů v položce běh. Zajímavé však je, že druhá položka s nejvyšším skóre byla u dívek skákání a u chlapců kotoul. Z tohoto bychom mohli usoudit, že běh i skok jsou pro děti dovednosti, které získávají přirozeně během svého vývoje. A že u chlapců už byla pravděpodobně vytvořena

předchozí zkušenost s kotoulem, která může souviset i s docházkou na různé pohybové kroužky. Tyto skutečnosti jsme však v našem výzkumu nezjišťovali.

Chlapci i dívky vykazovali nejlepší průměrný výsledek u položky chytání a nejhorší u položky rovnováha. Lze tedy říct, že z hlediska celkového skóre a průměrného výsledku obou oblastí u obou skupin se mezi skupinami rozdílly v motorických kompetencích nevyskytují, ale mírné rozdílly se vyskytují v jednotlivých položkách.

Výsledky výzkumu můžeme porovnat například se studií z roku 2018 ze Švýcarska (viz Kapitola 9), která použila ke zjištění úrovně motorických kompetencí testovou baterii MOBAK-KG. Testovala 403 dětí ve věku od 4–6 let. Ukazuje, že chlapci mají lepší výsledky v oblasti pohybu míčem a dívky v oblasti pohybu vlastním dětem. Nebo se studií ze Španělska (viz Kapitola 8), která ke zjištění motorické kompetence u vybrané skupiny dětí využila testovou baterii MABC-2. Testovala 232 dětí ve věku 5 let. A ukázala, že dívky mají lepší výsledky v lokomočních dovednostech. V rámci výsledků obou studií se tedy shodujeme s tím, že chlapci mají opravdu tendenci k lepším výsledkům v oblasti manipulace s pomůckou. Rozdílné výsledky se však ukazují u dívek, kdy dívky mají v testech zaměřených na lokomoční dovednosti srovnatelné výsledky s chlapci a v jiných výzkumech vykazují lepší výsledky v oblastech zaměřených na lokomoční dovednosti než chlapci. Pro objektivnější posouzení a porovnání výsledků by však bylo nutné mít větší výzkumný soubor.

Na výsledky úrovně motorické kompetence dětí bychom se také mohli dívat z jiného úhlu pohledu. Pokud se podíváme na celkové výsledky jak dívek, tak chlapců, vidíme, že výsledky v jednotlivých položkách nejsou nikterak vysoké. Jak u chlapců, tak u dívek se často objevuje bodové hodnocení 1 či 0. U realizace se i ukázalo, jak některé děti nemají zkušenost s daným pohybem či pomůckou a ani nerozumí danému pokynu. Dalo by se zde diskutovat nad tím, zda by tyto výsledky mohly být důsledkem covidové pandemie, což by bylo zajímavé porovnat s různými studii před covidem či znovu otestovat děti po delším časovém odstupu jinou verzí MOBAK. Nebo se zde pouze poukazuje na fakt, že děti mají nedostatek pohybu či nedostatek podnětů k tomu se všestranně pohybově rozvíjet.

Během realizace výzkumu byly odhaleny případné nedostatky jako například náročnost realizace testové baterie MOBAK-KG, která sice nabízí přehledný manuál, podrobný popis, a to jak jednotlivých položek, tak celkové realizace testové baterie, ale z hlediska organizačního, časového, prostorového a materiálního se ukazuje v běžném provozu mateřské školy jako náročná. Potvrdilo se však, že testování dětí je ideální maximálně po 4-5 členných skupinách a to formou stanovišť. Otestování 24 dětí proběhlo mimo mateřskou školu během 2,5 hodin s pomocí dvou učitelek a jedné asistentky pedagoga.

Genderová problematika byla také sledována z pohledu učitelů, a to pomocí metody dotazníku. Z dotazníkového šetření vyplývá, že většina respondentů neodděluje, nevybírání či nenabízí pohybové aktivity podle pohlaví dítěte. První část otázek zaměřených na genderový stereotyp nám ukazuje, že i když mají respondenti vytvořenou představu o pojmu genderový stereotyp, jejich představa není zcela správná. Polovina respondentů také tvrdí, že děti v předškolním věku nevnímají stereotypy založené na pohlaví, z čehož může vyplývat nedostatečná informovanost o tomto pojmu či opravdu přesvědčení, že děti v předškolním období nevnímají role, určité charakteristiky a vlastnosti založené na pohlaví. V další otázce nadpoloviční většina respondentů souhlasí s tvrzením, že v přístupu učitelek mateřských škol se mohou objevit genderové stereotypy. Z dalších otázek vyplývá, že většina respondentů nerozděluje v aktivitách dětí podle pohlaví a že nabídku a výběr pohybových aktivit nechávají na volbě a preferenci dítěte. Poslední čtyři otázky měly za cíl zjistit, zda respondenti opravdu nenabízí a neoddělují pohybové aktivity podle pohlaví. Nadpoloviční většina toto tvrzení potvrzuje, a ukazuje, že neoddělují pohybové aktivity pro chlapce a dívky a že nabízí i typické aktivity pro chlapce dívkám a naopak.

Výsledek dotazníkového šetření můžeme z části porovnat s výzkumem od Doležalové (2009), která se také zabývala genderovým stereotypem v mateřské škole. V rámci výsledků se shodujeme s tvrzením, že učitelé nemají dostatečné informace a znalosti ohledně pojmu genderový stereotyp. Tvrzení ohledně nabídky her a činností, kdy Doležalová uvádí, že se vyskytovalo rozdělení činností na typické dívčí a typické klučíčí nemůžeme s našim výzkumem zcela porovnat, jelikož by bylo nutné provést záměrné pozorování či jinou metodu, kterou bychom toto mohli vypořádat. Lze však z výsledků dotazníku usoudit, že

pedagogové odpovídající na dotazník nemají z hlediska pohybových činností tendence k rozdělování dětí podle pohlaví.

Ze získaných výsledků obou výzkumů můžeme vyvodit, že se navzájem shodují. Pedagogové ve svých odpovědích tvrdí, že neoddělují děti v pohybových aktivitách dle pohlaví a zároveň výsledky z testové baterie ukazují, že děti opravdu nevykazují rozdíly z hlediska genderu. Mohlo by se spekulovat na tím, zda nám tyto výsledky opravdu něco ukazují, jelikož na dítě působí více faktorů jako je například rodina, sportovní kroužky, volnočasové aktivity a další, které také mohou ovlivňovat motorickou kompetenci daného dítěte. Přesto však můžeme usoudit, že je dobré, že se výsledky navzájem doplňují a pedagogové nabízí dětem aktivity všestranně zaměřené.

15 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit úroveň motorických kompetencí u vybrané skupiny dětí předškolního věku pomocí testové baterie MOBAK-KG a porovnat jejich výsledky v závislosti na pohlaví. Dílčím cílem bylo zjistit postoje učitelů k genderové problematice a zda je ovlivněna jejich volba pohybových aktivit v závislosti na pohlaví dítěte.

Teoretická část bakalářské práce se v závislosti na zvolené cíle zaměřuje na dítě předškolního věku, avšak pohlíženo je na něj z hlediska pohybu, motoriky, motorických kompetencí a genderových rozdílů v tomto věku. Kapitoly jsou nejdříve pojaty obecněji a postupně se dostávají hlouběji k vymezenému tématu. Kapitoly obsahují i přehled dalších možných motorických testů využitelných u dětí předškolního věku. V souvislosti se zvoleným cílem byla pro tuto práci zvolena testová baterie MOBAK-KG, které jsou věnovány dvě kapitoly (7 a 9). Kapitola 7 popisuje testovou baterii obecněji a Kapitola 9 obsahuje přehled studií, které testovou baterii doposud využily ke svému výzkumu. Tématu, který se promítá ve zvoleném dílčím cíli je věnována Kapitola 8, která je koncipována formou obecné teorie přecházející do rešerší různých výzkumů a studií zabývajících se tématem genderové rozdíly u dětí předškolního věku.

Ke zvolenému hlavnímu cíli byly na základě studia teoretických podkladů a výsledků předchozích výzkumů stanoveny hypotézy a k dílčímu cíli výzkumné otázky. Stanovená Hypotéza 1 byla po zpracování a vyhodnocení výsledků potvrzena. Chlapci opravdu vykazovali průměrně lepší skóre v oblasti pohybu s pomůckou nežli dívky. Rozdíly mezi skupinami však nebyly z hlediska statistické i věcné významnosti výrazné.

Hypotéza 2 byla vyvrácena. V celkovém skóre v oblasti pohyb vlastním tělem nevykazovala skupina dívek lepších výsledků než skupina chlapců. Obě skupiny měly v průměru srovnatelné výsledky. Dokonce v položce (8) běh, vykazovali chlapci lepší výsledky než dívky.

Odpověď na výzkumnou otázku 1 - „Jak vnímají pedagogové z mateřské školy genderový stereotyp u dětí v předškolním věku?“ jsme získali pomocí dotazníkových otázek 4–7. Z odpovědí respondentů vyplývá, že většinové procento se s pojmem genderový

stereotyp setvalo. Po následné otázce týkající se představy o tomto pojmu se však ukázalo, že většina respondentů nemá správně vytvořenou představu a pojem spíše spojují s rovností žen a mužů či se stejnými možnostmi pro muže a ženy. Vyskytují se však odpovědi, které se přibližují významu daného pojmu, jako například přidělování dětí podle pohlaví, zadávání rozdílných úkolů děvčatům a chlapcům či přidělování předpokládaných rolí ve školství. Z otázek 6 a 7 lze vyvodit závěr, že přibližně polovina respondentů tvrdí, že dítě v předškolním věku může vnímat stereotypy založené na pohlaví a nadpoloviční většina si myslí, že stereotypy založené na pohlaví se mohou objevovat v přístupu učitelů mateřských škol.

Výzkumná otázka 2 – „Rozdělují či preferují pedagogové nabídku pohybových aktivit pro děti v předškolním věku v závislosti na jejich pohlaví“ se promítla v dotazníkovém šetření v otázkách 8–13. Z odpovědí vyplývá, že přibližně dvě třetiny respondentů nerozdělují ani nepreferují nabídku pohybových aktivit v závislosti na pohlaví dětí.

Z ověření hypotéz a odpovědí na výzkumné otázky vyplývá, že u vybrané skupiny předškolních dětí se nevyskytují genderové rozdíly z hlediska úrovně motorických kompetencí. Potvrzuje to i přístup pedagogů, kteří neoddělují děti v pohybových aktivitách a nenabízí nebo nevybírají typ pohybové aktivity v závislosti na pohlaví dítěte.

Testová baterie MOBAK-KG, která se zaměřuje na úroveň motorické kompetence může v mateřské škole sloužit jako ukazatel na případné nedostatky, jak v přístupu učitelů (zda rozvíjí děti ve všech oblastech pohybu), tak na rozdíly mezi dětmi ve vybraných třídách (jak z hlediska věku – chronologického, tak kalendářního, tak z hlediska pohlaví). Zajímavé by také mohlo být testovat děti po určitých časových obdobích (na začátku a na konci roku) a sledovat, zda se jejich výsledky zlepšují, zhoršují, či zůstávají, jak se říká „na stejném bodě“.

Dotazník zaměřený na pedagogy mateřských škol by bylo zajímavé rozeslat většímu počtu respondentů různých mateřských škol (státní/soukromé/alternativní, věkově homogenní/heterogenní třídy, učitele/učitelky, dlouholetá praxe/krátkodobá praxe) následně porovnat jejich odpovědi a zjistit, jak je pohlíženo na genderovou problematiku v dnešní době. Na genderovou problematiku lze také pohlížet z různého úhlu pohledu, a to jak z hlediska sportu, tak například z hlediska dětské literatury, spontánních her dětí, různého

přístupu rodičů, a dalších. Tyto myšlenky a pohledy mohou sloužit jako námět pro další témata bakalářských či diplomových prací nebo jako pokračování této bakalářské práce.

Seznam použitých informačních zdrojů

AYE, Thanda, Khin Saw OO, Myo Thuzar KHIN, Tsugumi KURAMOTO-AHUJA a Hitoshi MARUYAMA, 2017. Reliability of the test of gross motor development second edition (TGMD-2) for Kindergarten children in Myanmar. *Journal of Physical Therapy Science* [online]. **29**(10), 1726–1731. ISSN 0915-5287, 2187-5626. Dostupné z: doi:10.1589/jpts.29.1726

BLYTHE, Sally Goddard, 2016. *Dítě v rovnováze, pohyb a učení v raném dětství*. Druhé vydání. Bratislava: Inštitút psychoterapie a socioterapie. ISBN 978-80-971033-0-9.

BOLGER, Lisa E., Linda A. BOLGER, Cian O'NEILL, Edward COUGHLAN, Wesley O'BRIEN, Seán LACEY, Con BURNS a Farid BARDID, 2021. Global levels of fundamental motor skills in children: A systematic review. *Journal of Sports Sciences* [online]. **39**(7), 717–753. ISSN 0264-0414, 1466-447X. Dostupné z: doi:10.1080/02640414.2020.1841405

BROWN, Ted, 2019. Structural validity of the Bruininks-Oseretsky test of motor proficiency – Second edition brief form (BOT-2-BF). *Research in Developmental Disabilities* [online]. **85**, 92–103. ISSN 08914222. Dostupné z: doi:10.1016/j.ridd.2018.11.010

BROWN, Ted a Aislinn LALOR, 2009. The Movement Assessment Battery for Children—Second Edition (MABC-2): A Review and Critique. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics* [online]. **29**(1), 86–103. ISSN 0194-2638, 1541-3144. Dostupné z: doi:10.1080/01942630802574908

ČELIKOVSKÝ, Stanislav, 1969. *Tělesná zdatnost a výkonnost: vybrané kapitoly*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

DEITZ, Jean Crosetto, Deborah KARTIN a Kay KOPP, 2007. Review of the Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency, Second Edition (BOT-2). *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics* [online]. **27**(4), 87–102. ISSN 0194-2638, 1541-3144. Dostupné z: doi:10.1080/J006v27n04_06

DOBRODINSKÁ, Miroslava, 2018. Problems of Diagnosis of Developmental Coordination Disorder in Preschool Children with Regard to School Preparedness. *Online Journal of Primary and Preschool Education* [online]. **2**(1), 1–6. ISSN 2533-7106, 2533-7106. Dostupné z: doi:10.21062/ujep/224.2018/a/2533-7106/OJPPE/2/1/1

DOLEŽALOVÁ, Lucie, 2009. Genderové stereotypy v pedagogické komunikaci v mateřské škole. *Studia paedagogica*. **Roč. 14**(č. 1). ISSN 2336-4521.

DVOŘÁKOVÁ, Hana, 1998. *K některým problémům tělesné výchovy v současné mateřské škole*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-7184-497-6.

DVOŘÁKOVÁ, Hana, 2006. *Základní motorika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, KTV. ISBN 978-80-7290-259-0.

DVOŘÁKOVÁ, Hana, 2007. *Didaktika tělesné výchovy nejmenších dětí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-298-9.

DVOŘÁKOVÁ, Hana, 2011. *Pohybové činnosti v předškolním vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o. ISBN 978-80-86307-88-6.

ENDENDIJK, Joyce J., Marleen G. GROENEVELD, Sheila R. VAN BERKEL, Elizabeth T. HALLERS-HAALBOOM, Judi MESMAN a Marian J. BAKERMANS-KRANENBURG, 2013. Gender Stereotypes in the Family Context: Mothers, Fathers, and Siblings. *Sex Roles* [online]. **68**(9–10), 577–590. ISSN 0360-0025, 1573-2762. Dostupné z: doi:10.1007/s11199-013-0265-4

GOBLE, Priscilla, Carol Lynn MARTIN, Laura D. HANISH a Richard A. FABES, 2012. Children's Gender-Typed Activity Choices Across Preschool Social Contexts. *Sex Roles* [online]. **67**(7), 435–451. ISSN 1573-2762. Dostupné z: doi:10.1007/s11199-012-0176-9

HÁJEK, Jeroným, 2012. *Antropomotorika*. 2.přepřac.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-598-0.

HERRMANN, Christian, 2019. MOBAK. *MOBAK.info* [online]. Dostupné z: <http://mobak.info/en/mobak/>

HERRMANN, Christian, Kathrin BRETZ, Jürgen KÜHNIS, Harald SEELIG, Roger KELLER a Ilaria FERRARI, 2021. Connection between Social Relationships and Basic Motor Competencies in Early Childhood. *Children* [online]. **8**(1), 53. ISSN 2227-9067. Dostupné z: doi:10.3390/children8010053

HERRMANN, Christian, FERRARI EHRENSBERGER, ILARIA, WÄLTI, MARINA, WACKER, SARAH a KÜHNIS, JÜRGEN, 2020. MOBAK-KG: Basic motor competencies in kindergarten – Test manual (3rd edition) [online]. [vid. 2022-03-22]. Dostupné z: doi:10.5281/ZENODO.3774438

HERRMANN, Christian, Erin GERLACH a Harald SEELIG, 2016. Motorische Basiskompetenzen in der Grundschule: Begründung, Erfassung und empirische Überprüfung eines Messinstruments. *Sportwissenschaft* [online]. **46**(2), 60–73. ISSN 0342-2380, 1868-1069. Dostupné z: doi:10.1007/s12662-015-0378-8

HERRMANN, Christian, Harald SEELIG, Ilaria FERRARI a Jürgen KÜHNIS, 2019. Basic motor competencies of preschoolers: construct, assessment and determinants. *German Journal of Exercise and Sport Research* [online]. **49**(2), 179–187. ISSN 2509-3142, 2509-3150. Dostupné z: doi:10.1007/s12662-019-00566-5

HOFMEISTER, Martin, 2013. Kinder brauchen Bewegung – Zurück in die Zukunft. In: VFED e.V. (Hrsg.): Vitamine Schulkantine – Gute Verpflegung in Kitas und Schulen. Aachen: VFED e.V.; 2013: 67-78. *VFED e.V. (Hrsg.): Vitamine Schulkantine – Gute Verpflegung in Kitas und Schulen*. **1**, 67–78.

HOLICKÝ, Jakub a Martin MUSÁLEK, 2013. Evaluační nástroje motoriky podle vývojových norem u české populace. *Studia sportiva* [online]. 7(2), 103–109. ISSN 2570-8783, 1802-7679. Dostupné z: doi:10.5817/StS2013-2-12

CHERNEY, Isabelle D. a Kamala LONDON, 2006. Gender-linked Differences in the Toys, Television Shows, Computer Games, and Outdoor Activities of 5- to 13-year-old Children. *Sex Roles* [online]. 54(9), 717. ISSN 1573-2762. Dostupné z: doi:10.1007/s11199-006-9037-8

CHICK, Kay A., Rose Ann HEILMAN-HOUSER a Maxwell W. HUNTER, 2002. The Impact of Child Care on Gender Role Development and Gender Stereotypes. *Early Childhood Education Journal* [online]. 29(3), 149–154. ISSN 1573-1707. Dostupné z: doi:10.1023/A:1014528424032

KAKEBEEKE, Tanja H., Kristin EGLOFF, Jon CAFLISCH, Aziz CHAOUCH, Valentin ROUSSON, Remo H. LARGO a Oskar G. JENNI, 2014. Similarities and dissimilarities between the Movement ABC-2 and the Zurich Neuromotor Assessment in children with suspected developmental coordination disorder. *Research in Developmental Disabilities* [online]. 35(11), 3148–3155. ISSN 0891-4222. Dostupné z: doi:10.1016/j.ridd.2014.07.062

KANKA, Margit, Petra Wagner SPIEL, Barbara SCHOBER a Christiane SPIEL, 2014. Gender-Stereotyped Attitudes in Kindergarten Students: A Multicausal Analysis. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences* [online]. 9(2), 56–63. ISSN 23012218. Dostupné z: doi:10.15405/ejsbs.112

KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2014. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4435-3.

LUBANS, David R., Philip J. MORGAN, Dylan P. CLIFF, Lisa M. BARNETT a Anthony D. OKELY, 2010. Fundamental Movement Skills in Children and Adolescents: Review of Associated Health Benefits. *Sports Medicine* [online]. 40(12), 1019–1035. ISSN 0112-1642. Dostupné z: doi:10.2165/11536850-000000000-00000

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ, 1998. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany: H & H. ISBN 978-80-86022-21-5.

MĚKOTA, Karel a Petr BLAHUŠ, 1983. *Motorické testy v tělesné výchově*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

MĚKOTA, Karel a Roman CUBEREK, 2007. *Pohybové dovednosti - činnosti - výkony*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1728-8.

MŠ Bezručova [online]. Copyright © [cit. 01.04.2022] Dostupné z: <https://www.ms-bezrucova.cz/userfiles/file/%C5%A0koln%C3%AD%20vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%AD%20program%20%202019-2022.pdf>

NAVARRO-PATÓN, Rubén, Joaquín LAGO-BALLESTEROS, Víctor ARUFE-GIRÁLDEZ, Alberto SANMIGUEL-RODRÍGUEZ, Carlos LAGO-FUENTES a Marcos MECÍAS-CALVO, 2021. Gender Differences on Motor Competence in 5-Year-Old Preschool Children Regarding Relative Age. *International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. **18**(6), 3143. ISSN 1660-4601. Dostupné z: doi:10.3390/ijerph18063143

NIEMISTÖ, Donna, Taija FINNI, Eero A. HAAPALA, Marja CANTELL, Elisa KORHONEN a Arja SÄÄKSLAHTI, 2019. Environmental Correlates of Motor Competence in Children—The Skilled Kids Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. **16**(11). ISSN 1660-4601. Dostupné z: doi:10.3390/ijerph16111989

OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.

POLÁKOVÁ, Petra, 2019. *Jak rozvíjet pohyb, emoce a smysly: pozorné a spokojené dítě*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0760-5.

REJZEK, Jiří, 2001. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda. ISBN 978-80-85927-85-6.

RODRIGUES, Luis P., Carlos LUZ, Rita CORDOVIL, Rui MENDES, Rita ALEXANDRE a Vítor P. LOPES, 2021. Siblings' Influence on the Motor Competence of Preschoolers. *Children* [online]. **8**(3). ISSN 2227-9067. Dostupné z: doi:10.3390/children8030204

SEITZ, Maximilian, Jan LENHART a Nina RÜBSAM, 2020. The effects of gendered information in stories on preschool children's development of gender stereotypes. *British Journal of Developmental Psychology* [online]. **38**(3), 363–390. ISSN 0261-510X, 2044-835X. Dostupné z: doi:10.1111/bjdp.12323

SCHEUER, CLAUDE, HECK, SANDRA, VLČEK, PETR, VRBAS, JAROSLAV a VAŠÍČKOVÁ, JANA, 2021. MOBAK Posuzování a rozvoj základních pohybových kompetencí [online]. 49 s. Dostupné z: doi:10.5281/ZENODO.5494729

SCHEUER, Claude, Christian HERRMANN a Andreas BUND, 2019. Motor tests for primary school aged children: A systematic review. *Journal of Sports Sciences* [online]. **37**(10), 1097–1112. ISSN 0264-0414, 1466-447X. Dostupné z: doi:10.1080/02640414.2018.1544535

SCHMUTZ, Einat A, Claudia S LEEGER-ASCHMANN, Tanja H KAKEBEEKE, Annina E ZYSSET, Nadine MESSERLI-BURGY, Kerstin STULB, Amar ARHAB, Andrea MEYER, Simone MUNSCH, Jardena J PUDER, Oskar G JENNI a Susi KRIEMLER, 2020. Motor competence and physical activity in early childhood: Stability and Relationship [online]. Dostupné z: doi:10.3389/fpubh.2020.00039

SKOPOVÁ, Marie, Miroslav ZÍTKO, Viléma NOVOTNÁ, Jana HÁJKOVÁ a Jana ČERNÁ, 2014. *Základní gymnastika* [online]. 1. elektronické vydání. Praha: Karolinum [vid. 2022-02-04]. ISBN 978-80-246-2637-6. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/id/10887150>

STROTMAYER, Anne, Miriam KEHNE a Christian HERRMANN, 2020. Motorische Basiskompetenzen: Zusammenhänge mit Geschlecht, Alter, Gewichtsstatus, außerschulischer Sportaktivität und Koordinationsleistung. *German Journal of Exercise and Sport Research* [online]. **50**(1), 82–91. ISSN 2509-3142, 2509-3150. Dostupné z: [doi:10.1007/s12662-019-00596-z](https://doi.org/10.1007/s12662-019-00596-z)

TAUNTON MIEDEMA, Sally, Kelly Lynn MULVEY a Ali BRIAN, 2021. “You Throw Like a Girl!”: Young Children’s Gender Stereotypes About Object Control Skills. *Research Quarterly for Exercise and Sport* [online]. 1–5. ISSN 0270-1367, 2168-3824. Dostupné z: [doi:10.1080/02701367.2021.1976374](https://doi.org/10.1080/02701367.2021.1976374)

VÁLKOVÁ, Hana, 1998. The development of indices of motor competence and social behaviour of participants and non-participants in the Special Olympics Movement. *Departement od Adapted Psychical Activity, Faculty of Physical Culture, Palacký University, Olomouc*. **28**, 53–60.

VAŠÍČKOVÁ, Jana, 2016. *Pohybová gramotnost v České republice* [online]. 1. vyd. Křížkovského 8, 771 47 Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci [vid. 2022-04-09]. ISBN 978-80-244-4883-1. Dostupné z: [doi:10.5507/ftk.16.24448831](https://doi.org/10.5507/ftk.16.24448831)

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ, 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1770-8.

Seznam schémat a tabulek

Seznam schémat:

Schéma 1: Model struktury motorických kompetencí

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Počet dětí zahrnutých do analýzy rozdělených dle pohlaví

Tabulka 2: Věk testovaných dětí

Tabulka 3: Výsledky jednotlivých položek v oblasti pohyb s pomůckou

Tabulka 4: Výsledky jednotlivých položek v oblasti pohyb vlastním tělem

Tabulka 5: Výsledky významnosti rozdílů mezi chlapci a dívkami v testech motorické kompetence

Seznam příloh

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Příloha 2 - Záznamový arch testové baterie

Příloha 3 - Záznamový arch testové baterie - dívky

Příloha 4 - Záznamový arch testové baterie - chlapci

Příloha 5 - Fotodokumentace jednotlivých testových položek

Příloha 6 - Informovaný souhlas účastníka výzkumu

Příloha 7 - Grafy dotazníkového šetření

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Házení (1)

Oblast testování	Pohyb s pomůckou
Způsobilost	Dokáže trefit terč míčem
Příprava na test	Terč je umístěn ve výšce 1,3 m (ke spodnímu okraji terče) na zdi. Páskou vyznačená čára je ve vzdálenosti 1,5 m od terče. Bedna (švédská bedna, celkově může, ale nemusí dětem sahat zhruba po kolena) je umístěna podélně za vyznačenou čárou.
Předmět testování	Dítě hází 6 míčků na terč ze vzdálenosti 1,5 m
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě stojí za bednou (na bedně jsou uloženy míčky). • Trefený terč = jeden bod
Hodnocení	6 pokusů, počítá se počet zásahů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 6 míčků (průměr 65 mm, váha 80 g) • 1 kulatý terč (průměr: 40 cm) • Švédská bedna (vrchní díl) • Páska (cca. 30 mm široká)
Instrukce	„Stoupni si za bednu a házej míčky na terč. Máš celkově 6 pokusů. Podívej, jednou ti to ukážu.” (ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě si může svobodně zvolit způsob hodů. • Ukázka hodů testujícím.

..

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Chtání (2)

Oblast testování	Pohyb s pomůckou
Způsobilost	Dokáže chytit míč
Příprava na test	Dvě čáry jsou označeny páskou ve vzdálenosti 1,5 m od sebe. Tyto dvě čáry jsou spojeny svislou čarou a uprostřed (0,75 m) je označen středový bod. Pro orientaci je vedle čáry umístěna tyč, na které je označena výška 1,1 m.
Předmět testování	Testující a dítě stojí za čarami jeden od druhého ve vzdálenosti 1,5 metru. Testující hodí míč se šikmo napřaženými rukama do středového bodu tak, že míč vyskočí zhruba do vzdálenosti 1,1 m vysoko. Dítě po odskoku míč chytí.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Míč je chycen po odskoku. • Míč musí být chycen dlaněmi rukou. • Míč nesmí být chycen do „košíčku“ a ani s pomocí hrudníku.
Hodnocení	6 pokusů, počítá se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 1 malý basketbalový míč (velikost 3, průměr 17 cm) • 1 tyč • Páska (cca. 30 mm široká)
Instrukce	„Postav se za čáru. Nechám míč jednou dopadnout na zem a on se odrazí zpět. Zkus po odrazu míč chytit. Chyt' míč oběma rukama.“ (ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Ukázka: Testující se postaví naproti dítěti. Zvedne míč nahoru před svou hlavu. • Míč by měl být chycen oběma rukama. • Testující by měl předem vyzkoušet odraz míče, aby se ujistil, že míč odskočí do výšky 1,1 m. • Dejte si pozor na příliš velký rozptyl míče. • Míč může být chycen rovnou po odskoku nebo po přesáhnutí výšky 1,1 m, kdy míč padá dolů.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Odrážení (3)

Oblast testování	Pohyb s pomůckou
Způsobilost	Dokáže odrazit a chytit míč.
Příprava na test	Na podlaze je vyznačen kříž pomocí pásky a je zde dostatek prostoru
Předmět testování	Dítě nepřetržitě oběma rukama odráží (dribluje) míč na podlahu a chytá ho bez jeho ztráty.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Míč musí být od začátku odražen minimálně 5krát v řadě bez chyby. • Míč nesmí být ztracen. • Musí zde být vidět aktivní práce předloktí při odrazu míče o zem (ne pouštění míče na zem). • Míč musí být rytmicky odražen o podlahu. • Míč musí být chycen přibližně v místě upuštění na zem. • Míč musí být chycen oběma dlaněmi rukou
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 1 volejbalový míč (velikost 5, váha 180 - 220 g, 650 - 670 mm) • Páska (cca. 30 mm široká)
Instrukce	„Uchop míč oběma rukama a trochu rozkroč nohy.Odrážej míč o zem a chytej ho zpět. Udělej tolikrát, kolikrát jen dokážeš. Řeknu ti, kdy máš skončit. Podívej, jednou ti to ukážu. ” (názorná ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Ukázka: Lehce roztažené nohy. • Je možný odraz míče jednou rukou. • Dovolte dítěti dorážet míč až desetkrát za jednu sérii, potom řekněte stop. • Jakmile se stane chyba, pokus ukončete.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Vedení míče (4)

Oblast testování	Pohyb s pomůckou
Způsobilost	Dokáže vést míč nohou bez ztráty kontroly nad míčem.
Příprava na test	Dráha je vyznačena páskou (vnitřní rozměr 2,8 x 9,0 m) s kužely umístěnými do všech rohů. Po 3,0 m a po 6,0 m jsou po stranách dráhy umístěny středové části švédské bedny, a to vždy kolmo ke dráze. Startovní bod je vyznačen křížkem (páskou) uprostřed užší strany dráhy.
Předmět testování	Dítě vede míč nohou kolem dílů švédské bedny skrz dráhu.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Pohyb vpřed musí být plynulý a souvislý. • Dítě se nesmí míče dotknout rukama. • Ani dítě, ani míč nesmí opustit vyznačené strany dráhy. • Vyznačených stran dráhy se dítě nesmí dotknout. • Dítě se nesmí dotknout dílů švédské bedny .
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 1 fotbalový míč (velikost 4, váha 350 g) • 4 kužely • 2 díly švédské bedny • Páska (cca. 30 mm široká)
Instrukce	„Postav se za startovní čáru s míčem u nohy. Ved' míč mezi díly švédské bedny skrz dráhu až po cílovou čáru. Během vedení míče zůstaň v dráze mezi dvěma čarami a zkus se nedotknout dílů bedny. Podívej, jednou ti to ukážu.“ (názorná ukázka) „Pamatuj, že není důležitá rychlost, ale úspěšné dovedení míče do cíle, a to bez chyby.“
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Míč může být veden oběma nohama. • Dítě by se nemělo zastavit na více než 1 s. • Soutěžení mezi dětmi, které vede k nesprávnému provedení úkolu, by mělo být hned zastaveno.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Rovnováha (5)

Oblast testování	Pohyb vlastním tělem
Způsobilst	Dokáže balancovat na dlouhé obrácené lavičce.
Příprava na test	Dlouhá lavička je obrácena vzhůru nohama na podlaze. Vzdálenost 3 m je označena páskou na lavičce (1. a 2. značka)
Předmět testování	Dítě balancuje od 1.značky přes obrácenou lavičku směrem ke 2.značce. Té se dotkne a poté pozpátku balancuje k 1.značce.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě balancuje bez zastavení. • Plynulý pohyb tam a zpět. • Dítě se musí nohou dotknout značek. • Dítě nesmí lavičku opustit. • Dítě nesmí balancovat stranou. • Bok dítěte musí být kolmo k lavičce. • Dítě nesmí lavičku přejít pomocí přísunů nohou.
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 1 dlouhá lavička (38 cm vysoká, spodní strana široká 10 cm, a nejméně 3,3 m dlouhá) • Páska (cca 30 mm široká)
Instrukce	„Postav se na lavičku a zkus přejít přes. Poprvé jdeš popředu směrem ke 2.značce, a poté pozadu k 1. Značce. Podívej, jednou ti to ukážu. ” (Názorná ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě by se nemělo zastavit na více než 1 s. • Jsou povoleny korekce během chůze přes lavičku. • Testující oznámí dítěti při cestě pozadu konec 1.značky.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Kotoul vpřed (6)

Oblast testování	Pohyb vlastním tělem
Způsobilost	Dítě dokáže provést kotoul vpřed.
Příprava na test	Dvě žíněčky jsou položeny jedna za druhou. První je položena na odrazový můstek a druhá na ní navazuje. Před odrazovým můstkem je umístěn horní díl švédské bedny.
Předmět testování	Dítě předvede kotoul vpřed na nakloněné rovině a pohyb dokončí stojem na obou nohách.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Provedení pohybu je plynulé bez přerušení. • Moment točení je přímý a s kulatými zády a probíhá přes krk nebo v případě nutnosti přes týl hlavy. • Dítě se nesmí převalit stranou nebo přes rameno. • Dítě by nemělo vstát s překříženýma nohama.
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 2 gymnastické žíněčky (cca. 7 cm tlusté) • Odrazový můstek • Horní díl švédské bedny
Instrukce	„Stoupni si na hodní díl bedny. Dřepni si a polož ruce před sebe. Bradou se dotkni hrudníku a překul se dopředu na žíněčku do stoje. Když budeš vstávat, můžeš se opřít o ruce. Podívej, jednou ti to předvedu.” (Názorná ukázka bez pomoci rukou při vstávání)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Začátek kotoulu ve skrčené poloze. Brada je na hrudníku. • Při postavení si mohou pomoci rukama. • Testující dává záchranu. Pokud je nutný zásah a pomoc, pokus se počítá jako neplatný.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Skákání (7)

Oblast testování	Pohyb vlastním tělem
Způsobilost	Dítě dokáže nepřerušovaně skákat směrem dopředu (po jedné noze).
Příprava na test	Páskou a kužely jsou vyznačeny 2 čáry a mezi nimi je vzdálenost 3,0 m.
Předmět testování	Dítě startuje ve stoji na obou nohách za startovací čárou. Nepřerušovaně skáče po jedné noze, dokud nepřekročí cílovou čáru. Poté se otočí a po druhé noze skáče zpět ke startovní čáře.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě nepřerušovaně skáče bez zastavení trvajících více než 1 s. • Skákání po jedné noze musí být zachováno po celou vzdálenost (3,0 m).
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 4 kužely • Páska (cca 30 mm široká)
Instrukce	„Stoupni si oběma nohama za startovní čáru. Skákej po jedné noze až k cílové čáře. Poté se otoč a skákej zpět na start po druhé noze. Podívej, jednou ti to předvedu.” (Názorná ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě si samo zvolí, kterou nohou začne skákat. • Při změně směru může dítě na chvíli zůstat oběma nohama na zemi. • Po dokončení skákání na jedné noze, testující dá znamení, že se musí skákat po druhé noze.

Příloha 1 - Testové položky testové baterie MOBAK-KG

Běh (8)

Oblast testování	Pohyb vlastním tělem
Způsobilst	Dítě dokáže běžet popředu i pozadu.
Příprava na test	Dráha je kolmo ke zdi (0,6 m x 4,0 m) a je vyznačena páskou a kužely. Startovní čára (užší strana dráhy) je označena páskou.
Předmět testování	Dítě startuje za startovní čárou. Běží popředu směrem ke zdi a dotkne se jí rukou. Poté běží pozadu, dokud se nedotkne startovní čáry a celý pohyb provede ještě jednou. Běh popředu a pozadu dvakrát celkově znamená jeden pokus.
Kritéria	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě běží nepřerušovaně, a to během běhu vpřed i pozadu (dvakrát) bez přerušení. • Dítě se nesmí dotknout kuželů a postranních čar. • Dítě se musí dotknout zdi. • Bok (osa těla) je kolmá ve směru běhu.
Hodnocení	. 2 pokusy, zaznamenává se počet úspěšných pokusů
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • 6 kužely • Páska (cca 30 mm široká)
Instrukce	„Stoupni si za startovní čáru mezi kužele. Nyní poběžíš rovně ke zdi a dotkneš se jí. Potom poběžíš pozadu dokud se nohou nedotkneš startovní čáry mezi kužely a to samé uděláš ještě jednou. Zůstaň mezi kužely, které jsou po obou stranách dráhy. Podívej, jednou ti to předvedu.” (Názorná ukázka)
Informace pro testujícího	<ul style="list-style-type: none"> • Ukázka směru běhu: popředu, pozadu, popředu, pozadu. • Po první běhu tam a zpět, testující oznámí, že dítě musí běh opakovat ještě jednou.

Příloha 2 - Záznamový arch testové baterie

Záznamový arch testové baterie MOBAK-KG												
Oblast	Pohyb s pomůckou					Pohyb s vlastním tělem					Celkový počet bodů	
	Házení	Chytání	Odražení	Vedení míče	Kladina	Kotoul	Skákání	Běh	Celkový počet bodů			
Předmět testování												
Počet pokusů	6	6	2	2	2	2	2	2	2			
Hodnocení	0 – 2 hod = 0 bodů 3 – 4 hody = 1 bod 5 – 6 hodů = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body							
č.	Jméno a příjmení	Pohlaví	Počet správných hodů	Počet chyčených přihrávek	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Celkový počet bodů
1.												
2.												
3.												
4.												
5.												
6.												
7.												
8.												
9.												
10.												
11.												
12.												
Součet bodů:												
Průměr položek:												

Příloha 3 - Záznamový arch testové baterie - dívky

Záznamový arch testové baterie MOBAK-KG															
Oblast		Pohyb s pomůckou						Pohyb s vlastním tělem							
Předmět testování		Házení		Chytání		Odražení		Vedení míče		Kladina	Kotoul	Skákání	Běh		
Počet pokusů		6		6		2		2		2	2	2	2		
Hodnocení		0 – 2 hod = 0 bodů 3 – 4 hody = 1 bod 5 – 6 hodů = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body					
č.	Věk dítěte (roky + měsíce)	Pohlaví	Počet správných hodů	Počet bodů	Počet chybných příhrávek	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Celkový počet bodů	Celkový počet bodů
1.	5/2	dívka	2	0	5	2	1	1	1	2	2	2	2	8	12
2.	5/2	dívka	2	0	4	1	1	1	1	0	1	2	1	4	7
3.	5/4	dívka	4	1	3	1	0	1	1	2	1	2	1	6	9
4.	5/5	dívka	1	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
5.	5/5	dívka	3	1	6	2	0	1	1	0	0	1	2	3	7
6.	5/6	dívka	6	2	5	2	2	2	0	0	2	0	0	2	8
7.	5/6	dívka	5	2	4	1	1	1	1	1	1	2	1	5	10
8.	5/7	dívka	3	1	5	2	1	1	1	2	1	2	1	6	12
9.	5/8	dívka	6	2	5	2	1	1	1	2	2	2	1	7	13
10.	5/8	dívka	3	1	6	2	2	2	0	0	0	1	0	1	6
11.	5/8	dívka	4	1	4	1	0	1	1	0	0	1	1	2	5
12.	5/9	dívka	6	2	5	2	0	1	1	1	1	1	1	4	9
Součet bodů skupiny:				13		19	9	9	9	8	11	14	13	48	99
Průměr položek:															

Příloha 4 - Záznamový arch testové baterie - chlapci

Záznamový arch testové baterie MOBAK-KG															
Oblast		Pohyb s pomůckou						Pohyb s vlastním tělem							
Předmět testování		Házení		Chytání		Odražení	Vedení míče	Kladina		Kotoul	Skákání	Běh			
Počet pokusů		6		6		2	2	2	2	2	2	2	2		
Hodnocení		0 – 2 hod = 0 bodů 3 – 4 hody = 1 bod 5 – 6 hodů = 2 body		0 – 2 hod = 0 bodů 3 – 4 hody = 1 bod 5 – 6 hodů = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body	0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body		0 správných pokusů = 0 bodů 1 správný pokus = 1 bod 2 správné pokusy = 2 body			
č.	Věk dítěte (roky+ měsíce)	Pohlaví	Počet správných hodů	počet bodů	Počet chycených příhrávek	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Celkový počet bodů	Celkový počet bodů
1.	5/2	chlapec	5	2	5	2	1	1	2	2	1	1	1	6	12
2.	5/4	chlapec	3	1	0	0	2	1	0	0	1	2	3	3	7
3.	5/4	chlapec	4	1	6	2	1	0	6	2	1	2	7	7	11
4.	5/5	chlapec	5	2	6	2	0	0	6	2	0	0	2	2	6
5.	5/5	chlapec	6	2	4	1	1	1	4	1	2	1	4	4	9
6.	5/6	chlapec	4	1	6	2	0	1	6	2	0	2	5	5	9
7.	5/6	chlapec	3	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	2
8.	5/7	chlapec	5	2	6	2	1	1	6	2	1	2	6	6	12
9.	5/8	chlapec	5	2	5	2	2	2	5	2	1	2	6	6	14
10.	5/8	chlapec	4	1	6	2	1	2	6	2	0	0	4	4	10
11.	5/8	chlapec	4	1	5	2	2	0	5	2	0	2	3	3	8
12.	5/9	chlapec	3	1	4	1	2	2	6	0	2	2	4	4	10
Součet bodů:						17	18	13	59	10	15	16	51	51	110
Průměr položek:															

Příloha 5 - Fotodokumentace jednotlivých testových položek

Házení (1)

Chytání (2)

Odrážení (3)

Vedení míče (4)

Rovnováha (5)

Kotoul vpřed (6)

Skákání (7)

Běh (8)

Příloha 6 - Informovaný souhlas účastníka výzkumu

Informovaný souhlas zákonného zástupce

Vážený pane, vážená paní,

v souladu se zásadami etické realizace výzkumu¹ Vás žádám o souhlas účasti Vašeho dítěte ve výzkumu v rámci bakalářské práce zaměřené na testování motorické kompetence.

Název bakalářské práce: Úroveň motorické kompetence u dětí předškolního věku v závislosti na pohlaví

Řešitel výzkumu: Kateřina Novotná

Název vysoké školy: Katedra tělesné výchovy, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Vojtková, Ph.D.

Místo výzkumu: Mateřská škola Kolín II, Bezručova 801, 280 02, Kolín; Královská tančírna, Zámecká 109, 280 02 Kolín

Cíl výzkumu: cílem výzkumu je zjištění a porovnání úrovně motorické kompetence u dětí ve věku 5-6 let.

Popis výzkumu:

1. Výzkum bude provádět pomocí testové baterie MOBAK-KG (podrobné informace najdete na webových stránkách- <http://mobak.info/en/mobak/>). Test je zaměřen na motorickou kompetenci a obsahuje osm testových položek- chytání, hod na cíl, odrážení míče (dribling), vedení míče nohou, chůze po obrácené lavičce, skok po jedné noze, běh 4x4m. Položky budou prováděny po částech ve třídách v podobě stanovišť. Děti budou před testem rozehřáty a rozcvičeny. Kompletní testování je odhadnuto na cca 45 minut (délka jedné cvičební jednotky). Výsledky budou zapisovány do záznamových archů, které budou vyplněny za pomoci paní učitelky a řešitele výzkumu.
2. Děti budou testovány v týdnu od 21. – 25.3. 2022. za přítomnosti paní učitelky.
3. Účast na výzkumu je dobrovolná a je možné bez udání důvodu nesouhlasit s účastí Vašeho dítěte. Pokud nebudete souhlasit. Dítě se výzkumu zúčastní, ale jeho výsledky nebudou zaznamenány a zpracovány.
4. Měření není vhodné pro děti po nemoci, v rekonvalescenci po nemoci, s kardiovaskulárním onemocněním či s onemocněním pohybového aparátu.
5. Účast na výzkumu je anonymní (jméno, údaje a výsledky Vašeho dítěte), data budou použita pouze pro analýzu k tématu bakalářské práce. Během výzkumu nebudou pořízeny žádné fotografie ani videozáznam.
6. Výsledky a závěry ve výzkumu budou zveřejněny v rámci UK PEDF v elektronické podobě v depozitáři bakalářských prací.
7. V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.
8. Pro více informací či na případné dotazy se na mě neváhejte obrátit. Ráda Vám odpovím na telefonním čísle +420 734 586 515 nebo na emailové adrese novotna.kate15@gmail.com

Jméno a příjmení výzkumníka:

Podpis:.....

¹ Všeobecnou deklaraci lidských práv, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) a dalšími obecně závaznými právními předpisy (jimiž jsou zejména Helsinská deklarace přijatá 18. Světovým zdravotnickým shromážděním v roce 1964, ve znění pozdějších změn (Fortaleza, Brazílie, 2013), zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovení jeho § 28 odst. 1, a Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině publikované pod č. 96/2001 Sb. m. s., jsou-li aplikovatelné).

Prohlášení a souhlas účastníků s jejich zapojením do výzkumu:

Prohlašuji a svým níže uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí svého dítěte ve výše uvedeném výzkumu a že jsem měl/a možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal/a jasné a srozumitelné odpovědi na své dotazy. Byl/a jsem poučen/a o právu odmítnout účast svého dítěte ve výzkumu.

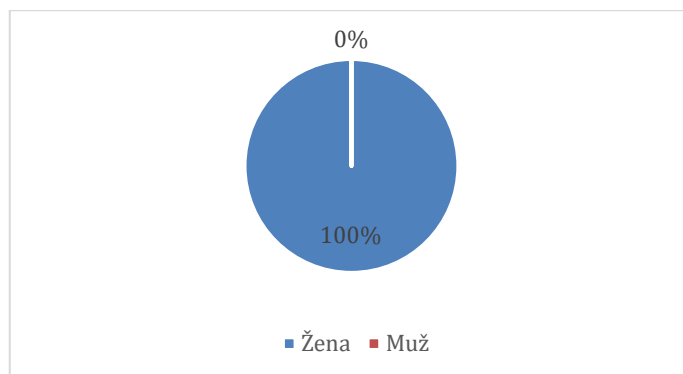
Jméno a příjmení dítěte:..... Datum narození:.....

Jméno a příjmení rodiče/zákonného zástupce:.....

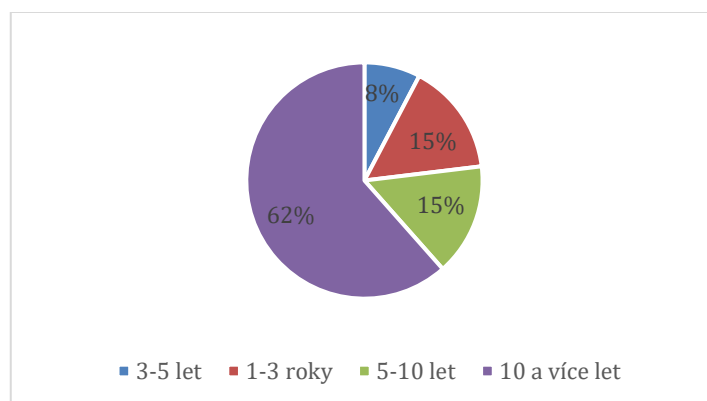
Datum a podpis:.....

Příloha 7 - Grafy dotazníkového šetření

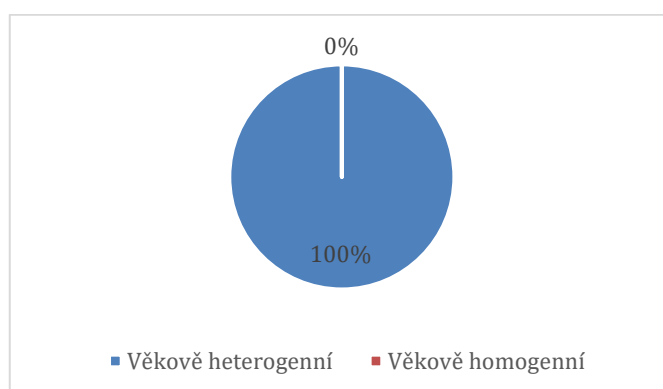
Otázka 1 – Pohlaví :

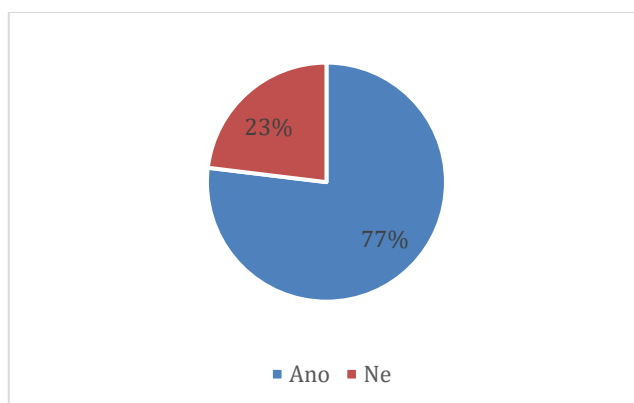
Otázka 2 – Kolik let učíte v mateřské škole?

Otázka 3 – V jaké třídě učíte?

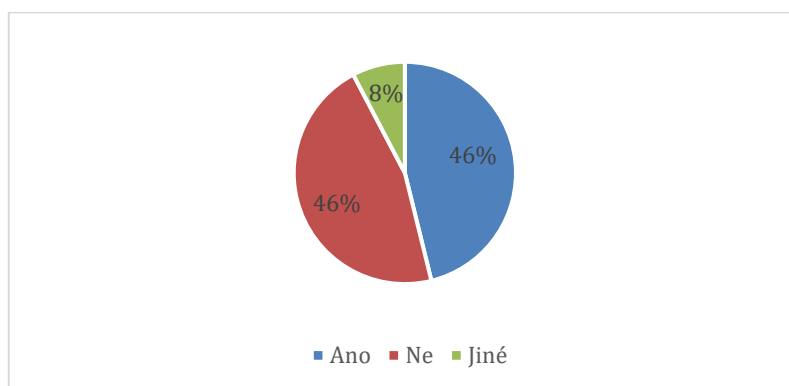
Otázka 4 – Setkal/setkala jste se někdy s pojmem genderový stereotyp?

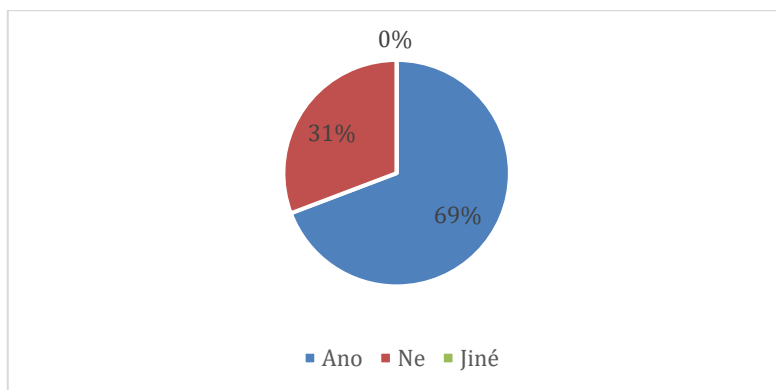
Otázka 5 – Co si pod pojmem genderový stereotyp představíte?

- Ve školství přidělování předpokládaných rolí
- Stejně možnosti pro muže i ženy
- Skupina holek a kluků – 2x
- Rozdílná nabídka hraček a činnosti pro kluky a holčičky
- Přidělování dětí podle pohlaví a např. zadávání úkolů, které patří děvčatům či chlapcům- růžová barva- holky, modrá barva- kluci
- Představa spojená s pohlavím
- Rovnost žen a mužů – 3x
- Nemám představu – 2x
- Kluci si hrají s autíčky a holky s panenkami

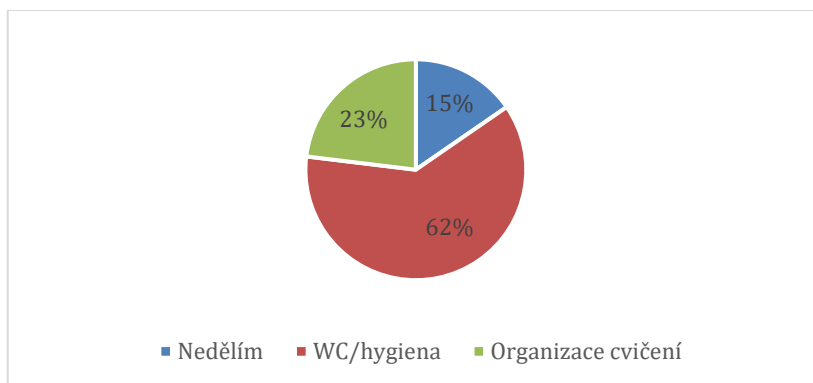
Otázka 6 – Myslíte si, že samy děti předškolního věku již můžou vnímat stereotypy založené na pohlaví?

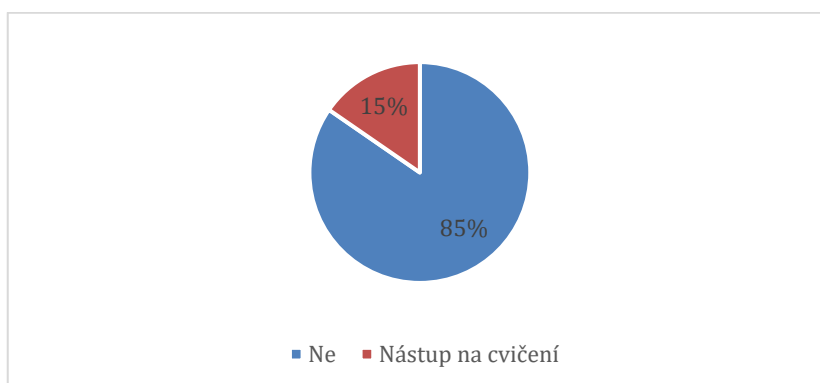
Otázka 7 – Myslíte si, že se mohou stereotypy založené na pohlaví objevovat již v přístupu učitelů mateřských škol?

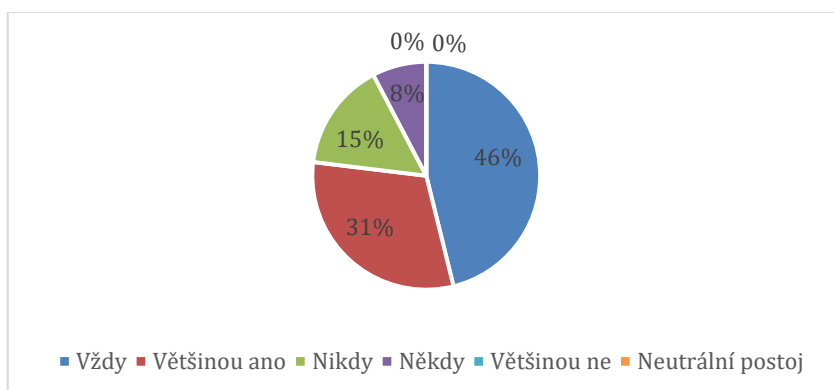
Otázka 8 – Kdy a proč dělíte nejčastěji děti dle pohlaví?

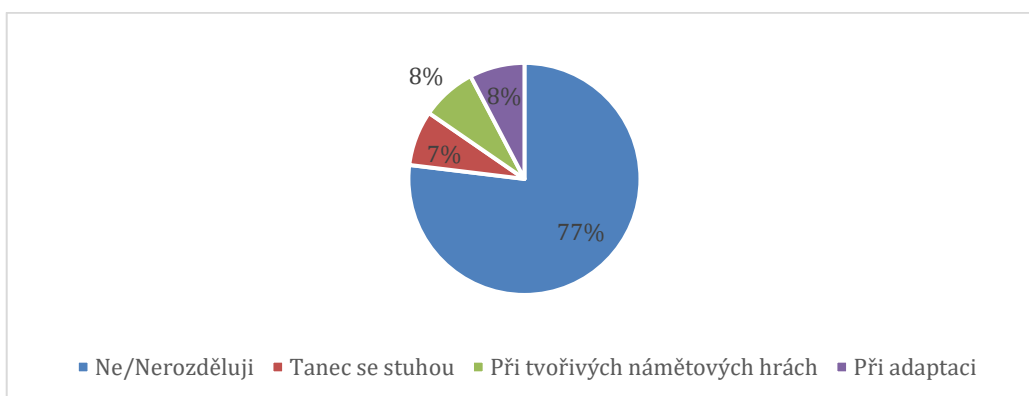
Otázka 9 – Rozdělujete děti v pohybových aktivitách podle pohlaví? Kdy, proč a jak často?

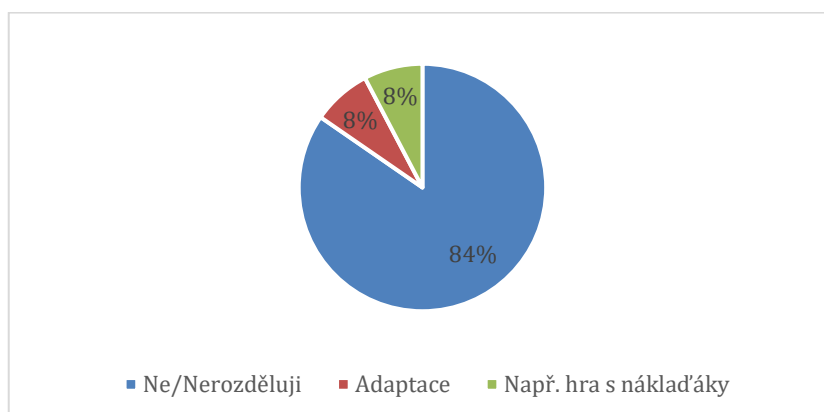
Otázka 10 – Necháváte výběr pohybových aktivit na dítěti, bez závislosti na jeho pohlaví?

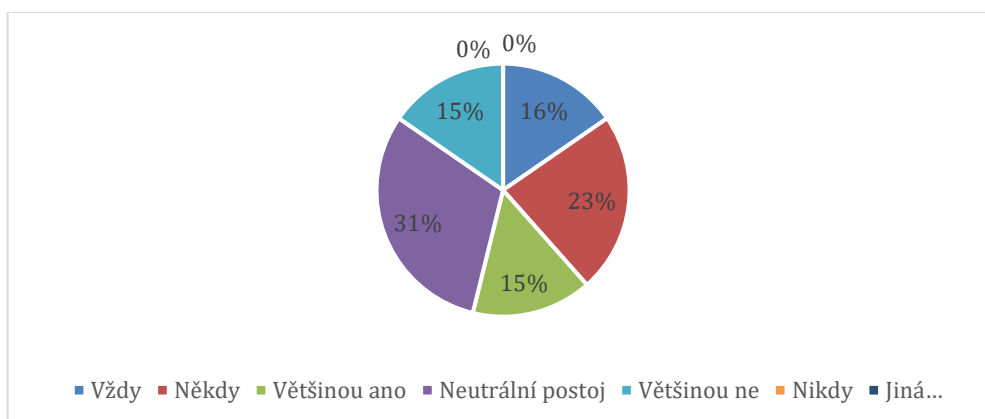
Otázka 11 – Máte typy aktivit, které nabízíte především dívkám? Pokud ano, jaké?

Otázka 12 - Máte typy aktivit, které nabízíte především chlapcům? Pokud ano, jaké?

Otázka 13 – Nabízíte typické pohybové aktivity chlapců (např. fotbal) i dívkám?

Otázka 14 – Nabízíte typické dívčí pohybové aktivity (např. tanečky) i chlapcům?

